

Slovenski VESTNIK

LETNIK XL.

CELOVEC, PETEK, 21. JUNIJ 1985

ŠTEV. 25 (2231)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 7 šilingov
mesečna naročnina 25 šilingov
celoletna naročnina 250 šilingov
P. b. b.

V Železni Kapli ne poznajo člana 7?

Sedmi člen avstrijske državne pogodbe je za večino občinskih odbornikov v Železni Kapli kos papirja, ki ga ni treba upoštevati. Še več, o nekaterih določilih tega člena menijo, da bi njihova uresničitev vnesla samo prepir med prebivalstvo. Zato se tudi tako dosledno borijo proti enakopravnosti slovenščine v svoji občini, čeprav se zavedajo, da je kapelška občina med najbolj slovenskimi na Koroškem.

S takim vtisom razočaranja in ogorčenja je moral prejšnji petek iti z občinske seje v Železni Kapli vsak, ki je prišel, da bi sodeloval, kako občinsko zastopstvo sklepa o predložitvi, ki bi morali biti že desetletja uresničeni, ki bi morali biti popolnoma normalni in vsakdanji del enakopravnega sožitja obeh narodov na Koroškem.

DVOJEZIČNOST V VRTCIH, V ŠOLI, NA URADU...

Večina odbornikov je odklonila namestitev otroške vrtarice s primeranim izpitom za vodenje otroškega vrtca z načelnim sklepom vred, da naj se uvede tudi dvojezičnost v otroškem vrtcu. Enako usodo je doživel predlog, da naj dobijo občinski urad in obe šoli v Železni Kapli dvojezične napise (oboje je predlagala EL). Tudi za načelni sklep, da naj bo slovenščina pri sejah občinskega sveta enakopravna z nemščino (predlog KP), se večina odbornikov ni hotela ogreti.

Dva predloga, ki bi, če bi bila sprejeta in uresničena, pokazala pravičen odnos do naše polpretekle zgodovine, je večina odbornikov odklonila: spominsko proslavo pri Peršmanu ob 40. obletnici osvoboditve in zmage nad fašizmom prav tako kot pobratenje z Marzabottom v Italiji (oboje je predlagal zastopnik KP).

Vsa glasovanja o teh točkah so dala enak rezultat: sedemnajst odbornikov je glasovalo proti, šest jih je pa bilo za (dva odbornika EL, en odbornik KP, trije socialisti).

Rezultati seje v Železni Kapli so taki, da nam kažejo, kako koroško politično vzdušje deluje na odnose med narodom v občini. Vsi, ki so proti enakopravnosti obeh narodov na Koroškem, nam skušajo dopovedati, da smo na Koroškem samo Slovenci odgovorni za takomenovano mirno sožitje. Po njihovi logiki se jemo nemir, če opozorimo na svoje pravice ali jih zahtevamo, ali pa celo trdijo, da Slovenci nimamo zakonite pravice do njih (na primer do dvojezičnih napisov na šolah in občinskem uradu). Skozi celo debato se je kot rdeča nit vlekel argument, da naj ostane v občini vse po starem. Kjer la argument ni zalegal, so trdili, da občina za sklepe ni pristojna (jezik pri občinskih sejah).

Slovenski odborniki (vendar še ne vsi) so se glede na stnankarskopoli-

tično pripadnost tehtno in zavzeto zagovarjali predloge. Polanšek (SP) je poudaril da bo glasoval za vse tisto, kar je v korist slovenski narodni skupnosti. Dodal je, da so vsi odborniki prisegli na avstrijsko ustavo, katere del je tudi sedmi člen avstrijske državne pogodbe. „Naša dolžnost je, da ravnamo demokratično in avstrijsko“, je dejal. Smrtnik (EL) je v enem izmed svojih diskusijskih prispevkov menil, da je Železna Kapla celo po zakonu o narodnih skupinah dvojezična občina in da je sedmi člen sad antifašističnega boja. Poudaril je, da se bomo Slovenci dosledno borili za uresničitev svojih pravic.

M. KUCHAR: „NE SME PRITI DO TEGA, KAR SE JE ZGODILO V ŽITARI VASI“

Stalno je bil pri razpravi prisoten tudi škandalozni sklep žitarske občine o odstranitvi dvojezičnih napisov v tamkajšnji šoli. Sitter (KP) je dejal, da bi bil sklep o namestitvi dvojezičnih napisov na kapelških šolah in občinskem uradu tem bolj va-

žen prav zato, ker vidimo, kakšno sramoto si je dovolila večina v občinskem svetu Žitare vasi Mihi Kuchar (SP) pa je v debati o jeziku v občinskem svetu menil, da bi morali s sklepom podkrepiti v Železni Kapli tisto, kar na občinskih sejah že prakticirajo, torej dvojezičnost. „Ne sme priti do tega, kar se je zgodilo v Žitari vasi, ko je odbornica rekla, da živimo v Avstriji, kjer se mora govoriti nemško“, je opozoril občinske odbornike. Ti odborniki, seveda pa tudi Hajnzič (EL), so zagovarjali tudi dvojezično vzgojo v otroškem vrtcu, češ da „ne smemo sovražiti lastnih otrok“ (Sitter) in da bi bilo „dobro za bodočnost občine, če bi se otroci vzgajali v obeh jezikih“ (Kuchar). Vendar vsi ti argumenti niso spremenili togega vztrajanja večine občinskih odbornikov.

POZITIVNI ZNAKI

Kljub poraznemu rezultatu pa je dala seja v Železni Kapli tudi nekaj vzpodbudnih signalov. Poleg Slovencev, izvoljenih na samostojnih listah in komunističnega zastopnika, so glasovali za enakopravno upoštevanje slovenščine tudi trije slovenski socialisti, kljub temu, da se večina članov socialistične frakcije (med njimi tudi Slovenci) ni (ali še ni) odločila, da podpre predloge, ki naj bi zagotovili del slovenskih narodnostnih pravic kapelški občini.

Gre za sožitje ali stalne konflikte M. Sturm je v Slovenjem Plajberku govoril tudi o šolstvu

Ob odkritju spomenika v Slovenjem Plajberku je tajnik Zveze slovenskih organizacij, dr. Marjan Sturm, med drugim govoril tudi o defenzivni strategiji večinskih strank napram šovinističnim in nacionalističnim silam. V tej zvezi je omenil tudi politični razvoj v občini Žitara vas in Železna Kapla ter od treh strank predstavljeni „kompromis“ v šolskem vprašanju. Dejal je:

„Ljudska zahteva po ločenih šolah, ki je utemeljevala svoje zahteve skoraj dobesedno z istimi argumenti kot so nacisti utemeljevali leta 1937 ločitev židovskih otrok od nemških, je viden izraz tega razvoja. Pravtako Haiderjeva teza, da bo dežela šele tedaj svobodna, ko bo nemška.“

ODSTRANITEV NAPISOV JE BARBARSTVO

Svoj višek je ta razvoj našel znatno v Žitari vasi, kjer je občinski odbor z večinskim sklepom odstranil dvojezične napise v šoli, in v Železni Kapli, kjer so pretekli petek občinski mandatarji sklenili, da dvojezičnosti v občinskih institucijah ne sme biti. In to v dveh občinih, kjer je delež Slovencev dokaj velik. Naj mi nihče ne zameri, če ugotovim, da to ni le političen škandal prve vrste, to je kulturno barbarstvo, ki ga težko najdemo drugod v Evropi.“

Sturm je ob tej priliki izpovedal vso moralnopolitično podporo in pomoč tamkajšnjim učiteljem, ki se morajo braniti proti sadovom politike večinskih strank, „ki opogumljajo s svojim popuščanjem nemškonacionalističnim silam le-te k še bolj agresivnemu nastopanju proti ustavno zajamčenim pravicam koroških Slovencev“.

Nadalje je Sturm povedal, da moramo v 30. letu po podpisu državne pogodbe ugotoviti, da je narodna skupnost močno nazadovala in da oblasti niso pripravljene v enakopravnem dialogu reševati odprta vprašanja. „Nasprotno deželne stranke so menda že našle kompromisno formulo v vprašanju dvojezičnega šolstva. Iz zgodovinskih izkušenj pa vemo, da so kompromisi, pri katerih sodelujejo nemški nacionalisti, vedno v škodo slovenski narodni skupnosti na Koroškem. Čeprav konkretnega predloga glede spremembe dvojezičnega šolstva ne poznamo, iz tega mesta poudarjamo sledeče: Koroški Slo-

venci so se vedno prizadevali za sodelovanje in sožitje z narodom sosedom, zaradi tega smo zagovarjali tudi skupno šolo. Če bi večinske stranke tudi v tem vprašanju klonile nemškonacionalnemu pritisku, potem naj se zavedajo, da je šolstvo zadnje, kar nam lahko vzamejo in da se bomo temu ustrezno tudi uprli. Kajti v šolskem vprašanju ne gre zgolj za šolo, gre za veliko več — gre za to, ali se bo mladina že v najmlajših letih učila sožitja in narodnostne strpnosti ali pa bo izpostavljena permanentnim konfliktom,“ je zaključil Sturm.

Proslava 40-letnice zmage nad fašizmom in povratka naših izseljencev v Slovenjem Plajberku

Zveza koroških partizanov, Zveza slovenskih izseljencev in domače Slovensko prosvetno društvo „Vrtača“ so v nedeljo vabili v Slovenji Plajberk na proslavo 40-letnice zmage nad fašizmom in povratka naših izseljencev. V okviru te proslave je bil odkrit tudi spomenik 20 žrtvam nacističnega nasilja.

Proslave so se poleg domačinov iz Slovenjega Plajberka ter bližnjih in daljnjih krajev Koroške udeležili tudi številni bivši borci iz Koroške in Slovenije, jugoslovanski konzul v Celovcu Zoran Markovič, predsednik avstrijskega KZ-Verbanda Josef Nischelwitzer ter zastopniki kulturnopolitičnih organizacij naše narodne skupine na Koroškem.

Na proslavi, ki so jo popestrili Koroški partizanski pevski zbor, godba na pihala glasbene šole Šmihel, moški pevski zbor SPD „Borovlje“ in Danica Čertov, se je zbralo okrog 500 ljudi, ki so z velikim zanimanjem sledili govorom in izvajalcem kulturnega sporeda.

V neposredni bližini Sašelnove gostilne ob cesti, ki vodi v sosednjo dolino na Rute oziroma Bistrico, je bil odkrit lep spomenik žrtvam nacističnega nasilja (1938—1945) iz okolice Slovenjega Plajberka, kjer je skupno zginilo življenje 26 oseb. Nekaj teh tovarišev, ki se jih tukaj spominjamo, so postali žrtve po uradni kapitulaciji (8. maja 1945) — bili so zverinsko umorjeni od belogardistov in ustašev. Zveza koroških partizanov je smatra-

la za potrebno oziroma za moralno dolžnost, da postavi vsem žrtvam na območju Slovenjega Plajberka primeren spomenik.

Na nedeljski prireditvi je spregovorilo pet govornikov, katerih osrednja tema je bila polpretekle zgodovine, povezana z današnjo uradno koroško politično prakso, ki je na žalost v velikem nasprotju odnosa do naše slovenske narodne skupnosti.

Prvi je spregovoril v imenu SPD „Vrtača“ domačin in slovenski občinski odbornik mag. Peter Waldhauser. Med drugim je naglasil, da se po zlomu nacizma mnogo naših izseljencev ni moglo več vrniti na svoje domove, ker jih je v tujini doletela smrt. Kruta neusmiljena usoda je preprečila, da bi se izseljenci z orožjem v roki postavili na rob tej nečloveški moriji. Vendar tudi v ječah in taboriščih so se po svojih močeh vključevali v odporiška gibanja. Njihov prispevek k zlomu hitlerjanskega biča in njih delež k osvoboditvi Avstrije je bil velik. Zato ne smemo nikdar zapostavljati tega prispevka naših izseljencev v uporniškem gibanju. „Kot slovenski odbornik in domačin sem nadvse ponosen, da je tudi naš kraj doprinesel svoj delež, da je bila naša dežela rešena hitlerjanskih rabljev in da je Avstrija postala zopet svobodna“, je poudaril Waldhauser.

Naslednji govornik je bil predsednik Zveze koroških partizanov Janez

(Dalje na 4. strani)

PREBERITE

- na strani
- 2 Učitelji so izdelali alternative za šolske poizkuse
- 2 Proces KHD proti dr. Inzku in Waldsteinu, Rainer proti knjigi „Jelka“ ni uspel
- 3 Pisateljsko srečanje
- 5 Razstava dunajskega grafika v Celovcu
- 8 SAK prvak z rekordno prednostjo, Selani tretji!

Protest in praznik v Žitari vasi

Proti odstranitvi dvojezičnih označb v notranjosti žitarske ljudske šole in za preklic sklepa občinskega odbora, ki to odstranitve zahteva, so prejšnji četrtek protestirali domačini in člani nadstrankarskega komiteja za obrambo dvojezičnega šolstva. Nad 30 oseb je zahtevalo razgovor z županom in vodji frakcij.

Župan Posod ni bil pripravljen obljubiti, da bodo še enkrat obravnavali vprašanje dvojezičnih napisov, tudi ni hotel povedati svojega osebnega mnenja. Obljubil je le, da bodo na občinskem predstojništvu o tej zahtevi sklepali. Zastopniki komiteja so od župana zahtevali naj povabijo na naslednjo občinsko sejo (kot se je zvedelo bo v ponedeljek, 24. 6. ob 19. uri, na dnevnem redu ni vprašanje dvojezičnih označb) tudi zastopnika komiteja, da bo razložil potrebo po dvojezičnosti v dvojezični ljudski šoli.

PRAZNIK DVOJEZIČNOSTI
V nedeljo 30. junija, bo ob 10.30 uri priredil nadstrankarski komitej za obrambo dvojezičnega šolstva skup-

no s KKZ in SPZ praznik dvojezičnosti.

Na sporedu je literarno branje koroških avtorjev, godba na pihala, petje zborov in kantavtorjev,

kabaret in dvojezičen pouk za bistr glave.

Sodelujejo: slovensko in nemškogovoreči kulturni ustvarjalci iz Koroške in inozemstva.

Dve gesli na žitarski občinski hiši opozarjata na sramoten sklep.

Učitelji so izdelali alternative

Ministru Moritzu sta Gstettner in Larcher predala predloge za šolske poizkuse

„Šolska reforma gre naprej“ je bil naslov mednarodnega simpozija o šolski reformi med 10. in 13. junijem na Dunaju. Simpozija, ki so ga pripravili ministrstvo za pouk in umetnost, dunajski šolski svet in inštitut za vzgojne vede dunajske univerze, se je udeležilo 500 strokovnjakov iz Zvezne republike Nemčije, Švice in Avstrije. Simpozij je otvoril v slavnostni dvorani dunajske univerze zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger.

Prosvetni minister dr. Herbert Moritz je ob tej priložnosti bil seznanjen s predlogi za šolske poizkuse v okviru manjšinskega šolstva na Koroškem. V imenu skupine učiteljev iz dvojezičnega področja Koroške sta ministru predala izdelane predloge celovška univerzitetna profesorja dr. Peter Gstettner in dr. Dietmar Larcher.

Zaskrbljenost ministra

Dr. Moritz se je veselil nad to iniciativo angažiranih učiteljev in učiteljev in obljubil hiter in naklonjen pregled konceptov v ministru. Minister Moritz je izrazil tudi svojo zaskrbljenost nad trenutno diskusijo med koroškimi strankami, ki vsaki skupini obljublja lastno šolo po želji staršev.

Alternativa k tem predstavam pa

Stališči cerkev nista več pomembni?

Prihodnji ponedeljek 24. junija sta ob 15.00 oziroma 17.00 uri povabljeni na sejo pravnega in ustavnega odbora koroškega deželnega zbora protestantska in katoliška Cerkev. Njune zastopnike je odbor vabil kot zadnje, da povejo svoje mnenje v zvezi z manjšinskim šolstvom na Koroškem, katerega spremembo zahteva KHD, Abwehrkämpferbund in FPÖ.

Toda vprašujemo kakšen pomen za deželni zbor ima še ta sestanek z zastopniki obeh Cerkev? Ko se tri stranke, z deželnim glavarjem Wagnerjem na čelu že pred zaključkom napovedane temeljite in obširne debate, zedinijo na šolsko ureditev, s katero hočejo menda „zadovoljiti“ tako nemškonalionalne sile kot tudi slovensko narodno skupnost. Služi Cerkev le za štafazo? So bili razgovori z univerzo in Slovenci le slepilo za oči javnosti?

S strani koroškega deželnega zbora so odgovori na ta vprašanja res potrebni, če pomislimo, da so ob začetku te razprave zatrjevali, da bodo na podlagi te diskusije našli zadovoljivo rešitev za manjšinsko šolstvo.

so modeli za šolske poizkuse, ki jih je izdelala skupina učiteljev, ker ne slonijo na predstavah o ločevanju šolarjev po jezikovnih kriterijih v kateremkoli predmetu. Predstavljeni šolski poizkusi se izogibajo vsaki ločitvi in gradijo na integrativnem in socialnem pospeševal-

Symposium

Die Schulreform geht weiter

Geslo in znak simpozija

Proces Feldner - Inzko | Waldstein se nadaljuje

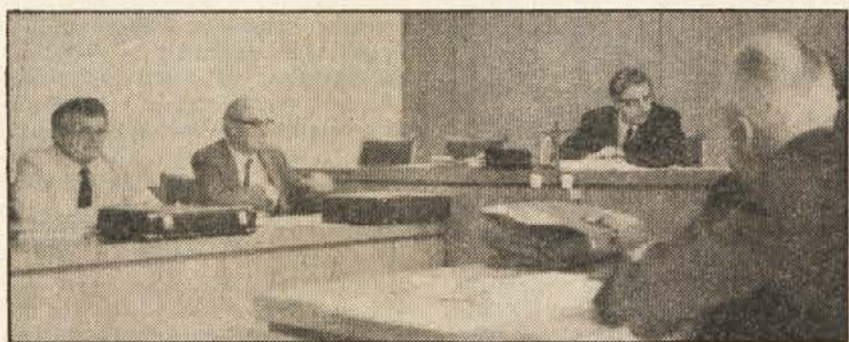
Minuli petek je v celovškem deželnem sodišču bil spet na zatožni klopi članek, s katerim sta lani v nemški izdaji cerkvenega lista odločno zavrnila KHD-jevski referendum za ločene šole predsednika nemško-slovenskega koordinacijskega odbora krške škofije dr. Valentin Inzko in dr. Ernst Waldstein.

Najprej je dr. Inzko (zastopa ga dr. Heinz Walter) še bil pripravljen podpisati izvensodniško poravnavo zadeve, v kateri bi Inzko in Waldstein izjavila, da sicer vztrajata na svojih stališčih, da pa nista imela namena koga užaliti. To bi bil skrajni kompromis in dr. Feldner in njegov odvetnik dr. Th. Mayer sta najprej že pristala na to formulacijo, dokler si Feldner dan pred ponovno razpravo ni vse premislil: tako je stvar razlagal pred sodiščem dr. Valentin Inzko.

Feldner in njegov odvetnik sta pred sodiščem predlagala nov tekst izvensodniške poravnave, v katerem je

zapisano, da „sta dr. Inzko in dr. Waldstein samo ponovila argumente določenih slovenskih krogov“. S to formulacijo se dr. Inzko in Waldstein ločijo duhovi, ki hočejo (številčno „izumiranje Slovencev“ in da je posledica ločevanja šolarjev „apartheid“).

Sodnik dr. Helmut Kaiser je preložil proces na nedoločen čas, ker je bil dr. Waldstein poklicno zadržan.

O nastanku avstrijske države in avstrijske nacije

O Avstrijcih in nastanku avstrijske nacije (narodnosti) je konec maja predaval na celovški univerzi eden najpomembnejših avstrijskih zgodovinarjev — sedaj v Franciji živeči — univerzitetni profesor dr. dr. Felix Kreissler. Teoretično in praktično je skušal razložiti razvoj modernih narodov, predvsem pa je govoril o nastanku avstrijske nacije, ki se je začela izoblikovati od leta 1871 naprej. Zavesten razvoj do avstrijske narodnosti pa zgleda še ni popolnoma zaključen, saj se šele 62% Avstrijcev priznava brez pridržkov k avstrijski naciji, ostali so v dvomu ali mislijo, da Avstrijci niso nacija. Predavanje in razprava na univerzi je sprožila veliko zanimanja; zapis o njegovem predavanju, ki ga tukaj objavljamo, naj v letošnjem letu obletnic pospeši razpravo o preteklosti in sedanjosti Avstrije.

Razni znanstveniki so se ukvarjali z vprašanjem, kaj je narod, narodnost, kaj je nacija. Narod, kakor ga pojmujejo dandanes (konec 20. stoletja) se tako dolgo ni mogel razviti, dokler niso bili ekonomski in politični pogoji odločilni za njegov razvoj. Najboljši primer za to je bil razvoj Nemčije. Do Napoleonovih vojn je nemško ozemlje bilo razpršeno na 300 suverenih dežel in nemški narod se je iz teh izoblikoval v teku 19. stoletja. Zanimivo je, da se je iz dveh interesnih nasprotij, med nemško-francoskim in prusko-avstrijskim, razvila nemška nacija.

V Napoleonovih vojnah se je izoblikovalo tako imenovano „narodno čustvovanje“ (Nationalgefühl) nemškega naroda. Nemci so Napoleonove vojne pojmovali kot osvobodilne vojne. V tem je pravzaprav vzrok za nemško-francosko nasprotja. Po Napoleonovih vojnah se je število nemških dežel skrajšalo od 300 na 30, torej je bil Napoleon eden izmed tistih, ki je pripravil pot za državno poenotenje nemških dežel. Toda to je samo ena plat problema. Drugo je, da je združevanje nemških dežel v 19.

stoletju pospešila tudi rivaliteta med Avstrijo in Prusijo. To so zgodovinsko dokazljivi argumenti. Če govorimo o tisočletni zgodovini „Nemčije“, potem to nima nobenega opravka z vprašanjem nastajanja nemške nacije. Skupne zgodovine v smislu skupne narodne zgodovine ni bilo. Ko se je namreč začela izoblikovati zavest o skupni državi, se v Prusiji in Avstriji še ni izoblikovala narodna zavest. Poleg tega Avstrija ni bila nemška velesila, habsburške dežele niso bile samo nemške. Nemškogovoreči v teh deželah so bili sicer v vladajočem položaju, toda večina prebivalstva ni bila nemškogovoreča. Večina so bili Slovani, Romuni, Romani in Madžari.

IZOBLIKOVANJE AVSTRIJSKE DRŽAVE

Separatni razvoj Avstrije in Prusije se je nato nadaljeval z izključitvijo Avstrije iz nemškega carinskega združenja (Deutscher Zollverein) in je našel svoj višek leta 1871 z ustanovitvijo nemške države in s konstitucijo nemške nacije. Pri tem je Avstrija ostala sama in pri

konstituciji nemške nacije niti sodelovati ni mogla.

Z izoblikovanjem avstrijske države je bila dana podlaga za nastajanje avstrijske nacije. Z ustanovitvijo prve avstrijske republike pa so bili narejeni v tej smeri prvi koraki.

Že v 19. stoletju so se znanstveniki ukvarjali z vprašanjem definicije naroda. To so bili predvsem znanstveniki, ki so se zavzemali za osvoboditev delovanja ljudstva. To so bili ruski in avstrijski socialdemokrati,

Univerza za ponovno namestitvev napisov v Žitari vasi

Predlagajo podobne ukrepe v celotnem dvojezičnem področju

Najvišji organ celovške univerze, univerzitetni kolegij, v katerem so zastopani profesorji, asistenti, študentje in nastavljeni je sprejel na svoji seji to resolucijo:

Kolegij univerze za izobraževalne vede v Celovcu globoko obžaluje odstranitev dvojezičnih napisov v ljudski šoli Žitara vas/Sittersdorf. Posebej ta občina (kjer je po zakonu o narodnih skupinah slovenščina dovoljena kot uradni jezik in kjer je k dvojezičnemu pouku prijavljenih več kot 50 % otrok) bi bila primerna, da bi tudi z ukrepi izven zakonskih ureditev dajali zgled za mirno sožitje med narodoma. V žitarski ljudski šoli so se doslej mogli učiti medsebojne tolerance in se v njej vaditi tudi vizualno.

Univerzitetni kolegij se zavzema za ponovno namestitvev odstranjenih dvojezičnih napisov v Žitari vasi/Sittersdorf, hkrati pa se zavzema za enake ukrepe na celotnem področju dvojezičnega šolstva in prosi okrajno glavarstvo v Velikovcu, koroško deželno vladno, koroški deželni šolski svet in ministrstvo za pouk, umetnost in šport, da v tem smislu ukrepajo.

Resolucijo je predlagala delovna skupnost „Volkgruppenfrage“, univerzitetni kolegij pa se je pridružil tej resoluciji.

Rainer s svojo tožbo ni uspel

Levo: sodnik dr. Kaiser, spredaj inž. Rainer, desno zadaj dr. Lansky.

Sin bivšega Gauleiterja Rainerja in sedanji urednik neonacističnega časopisa inž. Friedrich Rainer s svojo tožbo proti avtorjema knjige „Jelka“ ni uspel. Sredi procesa proti Thomasu in Brigitti Busch-Windhaf je Rainer sam priznal, da je knjigo in osporavno pasajo poznal že dalj časa, kot je to sodišču naznanil njegov odvetnik dr. Joachim Sonnenleiter. Po teh podatkih je sodnik dr. Helmut Kaiser spoznal, da je bila zadeva prepozno naznanjena sodišču. Sodnik dr. Helmut Kaiser je bil mnenja, da je pasaja s pasjim drekom po avstrijskih zakonih bila na vsak način žaljiva. Iz informalnih razlogov je avtorje oprostil vsake krivde, Rainer pa mora poravnati stroške procesa.

Kot znano se je Rainer čutil užaljenega, ker pripoveduje Helena Kuchar-Jelka v svojih spominih na partizanske dni, da je kot ujetnica v Celovcu dobila podarjen od nekega fanta v papir zaviti pasji drek; fanta, ki je pravil da je v papirju klobasa, pa so ujetnice pozneje videle v spremiljavi svojega očeta, Gauleiterja Rainerja.

Dr. Gabriel Lansky, ki je zastopal Thomasa in Brigitto Busch, je ponujal sodišču za ta dogodek prič; Rainer sam pa je trdil, da v tem času nikoli ni bil v Celovcu. Vrhu tega je Lansky zastopal mnenje, da Rainerja

z omenjeno pasajo ni mogoče žaliti, ker Rainer sam pravi, da je masovno uničevanje ljudi v nemških taboriščih laž; ta ugotovitev po mnenju odvetnika ni v nobenem razmerju s pasjim drekom. Vrhu tega je odvetnik Lansky zahteval sodelovanje psihiatra, ki naj oceni „poslovno zmogljivost“ Rainerja, ker ima „nevrotično nagnjenje za govorjati zločine očeta“. Odvetnik obtožencev je zahteval tudi prijavo Rainerja pri državnem tožilstvu, ker je po njegovem mnenju razširjanje mnenja o neresničnosti plinskih celic ponovno delovanje v smislu nacionalsocializma.

Felix Kreissler je maja predaval na celovški univerzi

ki so se intenzivno ukvarjali z nacionalnim vprašanjem.

V Evropi 19. stoletja so nacionalistična, nacionalna in socialna nasprotja odigrala pomembno vlogo v družbenem življenju. Pri zatiranih narodih so se socialna nasprotja med delom in kapitalom še ojačala ali podvojila, ker so vladajoči narodi zatirali v dvojnem pomenu: nacionalno in socialno.

Dandanes se pojavljajo pogostokrat nesporazumi v zvezi s pojmi na-

cija in nacionalizem. Dejansko so nacije v 19. stoletju svoje zahteve izražale v obliki nacionalizma, ki je začel obvladovati široke množice. Omeniti je treba samo pojav pangermanizma na eni in pojav panslavizma na drugi strani.

Nesporazumi nastajajo najbrž zaradi tega, ker nekateri enačijo nacionalizem 19. stoletja z njegovimi negativnimi posledicami za nacijo današnjega časa. Avstrijska nacija npr. nima osnove, da bi lahko postala šovinistična nacija, je dejal F. Kreissler. V trenutku namreč, ko bi si začela utirati tako pot, bi postala nemškonalionalistična, šovinistična nacija in bi utrpela isto usodo, ki jo je že enkrat doživela. Leta 1938 je bila večina Avstrijcev za priključitev zaradi tega, ker so jo v prvih dvajsetih letih prve republike tako vzgojili.

Narodi zatiranih dežel potrebujejo za izoblikovanje svoje lastne nacije prepričljivo narodno zavest. Priemer Nikaragve kaže, da je majhen narod zmožen, da izoblikuje svojo nacijo z obrambo narodne samoodločbe. V tem primeru so dovoljene tudi paralele z vprašanjem avstrijske nacije. Avstrija je našla svojo nacijo v obrambi svoje neodvisnosti in v boju proti hitlerfašizmu.

Pri narodih, ki svojo gospodarsko in politično moč zlorabljajo, pa se narodna zavest ali patriotizem lahko spremeni v nacionalizem in šovinizem. Mali narodi pa, ki se borijo za svoj obstoj nujno potrebujejo narodno zavest, da sploh lahko obstojajo.

„Učni proces z ovirami!“

Brutalna priključitev k hitlerjevi Nemčiji je pri Avstrijcih šele dokončno zbudila zavest, da so samostojen narod — to je ena izmed centralnih ugotovitev knjige „Avstrijec in njegova nacija“ („Der Österreicher und seine Nation“), ki jo je napisal Felix Kreissler.

Konec tridesetih let je bil Kreissler voditelj antifašističnega šolskega gibanja na Dunaju, bil 1936 zaprt, nato je emigriral v Francijo, kjer se je spet povezal z antifašističnim gibanjem. Knjiga, ki opisuje obdobje med leti 1938 in 1980, je dosedaj najboljše delo o nastanku avstrijske narodnosti. Hkrati je tudi najboljše opis avstrijskega odpora proti hitlerjevi velenemčiji. Kreissler poudarja, da avstrijska nacija tako dolgo ne bo našla svoje dokončne identitete dokler ne bo premagala šovinizem in protislovenske nacionalizme.

Knjiga obsega 733 strani, cena šil. 740.—

Proslava 40-letnice zmage nad fašizmom in povratka naših izseljencev v Slovenjem Plajberku

(Nadaljevanje s 1. strani)

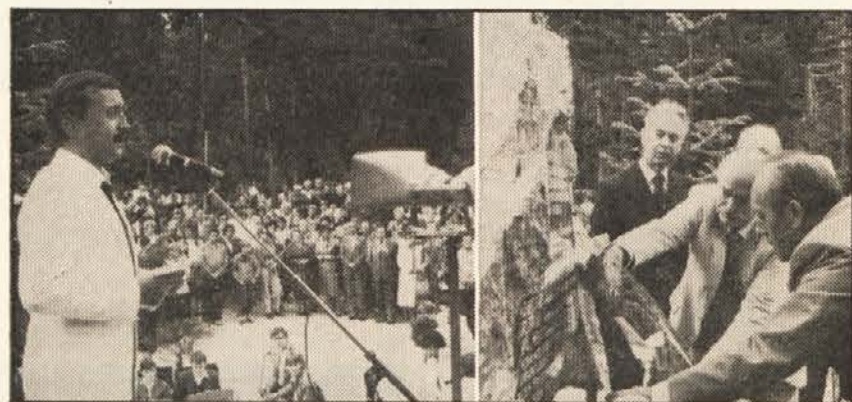
Wutte-Luc. Dejal je, da se je naš narod v najtežjem času naše zgodovine uprl nacističnim hordam in se ju naško boril, trpel in umiral do končne zmage. Za 40-letnico zmage nad fašizmom so tri koroške protifašistične organizacije imele na pokopališču Annabichl spominsko slovesnost, na katero pa niso povabili četrto koroško

kot drugi trpeli za iste cilje, za svobodno in enakopravno življenje koroških Slovencev, saj je bil prav izgon slovenskih družin hkrati tudi začetek oborožene vstaje na Koroškem. Slovenci nismo rušili meje na Karavankah, a v taboriščih smo se znašli skupaj s pregnanci iz Gorenjske. In tako je bilo jasno, da je prišlo do skupnega odpora partizanov tu in

v smislu Moskovske deklaracije iz leta 1943, ki je pogojevala to vzpostavitev in osvoboditev Avstrije s tem, da je od Avstrije zahtevala samostojen delež pri borbi proti nacizmu.

Tajnik je ob tej priložnosti tudi nakazal težke naloge, ki jih bo treba izvesti in menil, da partizani v veliko usodnejših trenutkih niso obupavali, nasprotno, v enotni takratni Osvobodilni fronti so uporno kljubovali nemškemu nacizmu. To naj bo tudi za nas spodbuda za nadaljnje delo v korist slovenske narodne skupnosti in ne nazadnje v korist demokracije. V tem pravičnem boju nas podpira velika večina demokratov po širni Avstriji in Evropi.

Zastopnik Dokumentacijskega arhiva avstrijskega odporniškega gibanja na Dunaju dr. Hermann Dvorczak pa je v svojem govoru naglasil, če že ima nekdo v Avstriji po letu 1945 posebno pravico praznovati 40-letnico osvoboditve, potem so to brez

borčevsko organizacijo ZKP. Kljub temu se je delegacija ZKP udeležila te proslave pri spomeniku, vendar ni smela spregovoriti. Vsaj od teh protifašističnih organizacij bi pričakovali

onstran meje, skupno z vsemi zaslužnjenimi narodi Evrope. Prav zaradi tega se sadu borbe in trpljenja ter določilom državne pogodbe ne bomo nikoli odpovedali.

Tajnik Zveze slovenskih organizacij dr. Marjan Sturm, je ostro obsodil zadnje dogodke — odstranitev dvojezičnih napisov v ljudski šoli v Zitari vasi in sklep kapelških občinskih odborov, da v občinskih institucijah ne sme biti dvojezičnih napisov, kot kulturno barbarstvo, ki ga je težko najti še drugod v Evropi (podrobneje o tem na 1. strani). Prav tako je Sturm obsodil tudi publikacije, ki so izšle v zadnjem času, ki se ukvarjajo predvsem z zadnjimi dnevi maja 1945 ob zlomu nacizma na Koroškem. V teh publikacijah ni govora o žrtvah koroških Slovencev, to so zamolčali, pač pa prikazujejo partizane kot osvajalce in tiste, ki so želeli razkosati deželo in ob tem pobijali in morili.

Nadalje je Sturm menil, da 40 let po zmagi nad fašizmom uradna Koroška ne prizna doprinosa koroških Slovencev v boju za rešitev izpod fašističnega jarma, po drugi strani pa nekdanjim fašističnim veljakom podeljuje visoka deželna odlikovanja. V zvezi s publikacijami o koroških Slovcih in njihovem doprinosu k osvoboditvi Avstrije pa je treba povedati, da je v Avstriji izšla tudi vrsta publikacij, v katerih je dostojno zastopano antifašistični upor koroških Slovencev kot pomemben prispevek za vzpostavitev nove državne ureditve

dvoma koroški Slovenci, ki so se z orožjem v roki uprli nacistični diktaturi. Koroški Slovenci so v antifašističnem boju največ prispevali in zaje-majo prvo mesto v Avstriji. Zavzel je tudi stališče do slavnostnih prireditve ob 40-letnici zmage nad fašizmom, ki so jih obhajali v Avstriji in menil, da so se na njih posluževali praznih fraz o dobrem položaju države, zamolčali pa so bistvo, kako je sploh prišlo v Avstrijo do fašizma in poleg tega niso omenjali tistih, ki so s svojim življenjem, trpljenjem in borbo doprinesli svoj delež za nastanek druge republike in za osvoboditev izpod nacizma. Z veseljem je dr. Dvorczak ugotovil, da je srečen, da lahko sodeluje na tej proslavi, kjer se izraža jasno priznanje nekdanjemu antifašističnemu boju z orožjem v roki.

Po uradnem delu proslave je bila pri Sašelnu prijetna družabnost, polna medsebojnega razumevanja in tovarštva. Udeležba na nedeljski proslavi je pokazala, da je naše ljudstvo tesno povezano s tradicijami NOB, katerih korenin ne bo nikoli več mogoče izkoreniniti.

Praznovanje 150 let DieKärntner Sparkasse v Pliberku, na poseben način!

V nedeljo, dne 9. junija 1985 je Koroška hranilnica (Kärntner Sparkasse) ob 150. letnici obstoja vabila na jubilejno prireditev v Pliberk. Organizatorjem je bilo seveda jasno, da mora biti v nemškem Pliberku čisto nemška proslava, sploh pa, če pridejo gospod direktor iz Ce-

Ob vsem tem se sprašujem, kje sta ostali slovenska pesem in slovenska beseda. Zgleda, da Slovenci v teku 150-ih let nič nismo prispevali k razvoju občine in Kärntner Sparkasse. Ali ni jasno kam pes taco moli?! Jubilejna podpora je namenjena Grenzlandheimu, ki pa vedno spet odklanja slovenskim društvom in zborom vstop v to hišo. Tako je podpora namenjena samo enemu delu občanov in organizaciji, ki je naperjena proti pripadnikom slovenske narodne skupnosti in proti dobremu sožitju.

Morda pa je Kärntner Sparkasse v teh 150-ih letih poslovala samo z nemškogovorečimi, ali pa smo tudi Slovenci prispevali za take nam protiusmerjene podpore.

Zgleda, da nas imajo malo za norce — prav se nam šika — če še vedno ne razmišljamo kam nosimo denar. V naslednjih 150-ih letih bi bilo morda bolj pametno, da bi ga nosili v slovenske banke, morda bo pa tam še kaka podpora za naš lašten kulturni dom? Goto-vo!

šutej

Slovenska prosvetna zveza v Avli slovenici

SPZ vabi na razstavo grafik Dunajčana

H. K. Goldensteina

Grafike so karikature narodnostnih razmer na Koroškem. Razstava je odprta do 28. junija 1985.

Slovenska prosvetna zveza v Avli slovenici

lovca in deželni glavar Wagner, ki je ob tej priliki otvoril oz. odprl takoimenovani Kärntner Grenzweg. Vse je bilo torej v najlepšem redu, die Kärntner, Kärntner Grenzweg, Kärntner Alpenverein, Kärntnerheimatlied in Kärntner ...

Dir. Krainz je v svojem nagovoru nakazal razvoj Kärntner Sparkasse ter pobude in dosežke, ki jih je tekom let ta ustanova podpirala. Poudaril je, da poslovalnica v Pliberku dobro napreduje in da je med vsemi poslovalnicami na 8. mestu. Deželni glavar Wagner je opozoril na lepoto mesta Pliberk in da tukaj živijo sposobni in pridni ljudje in razvijajo aktivnosti na gospodarskem in kulturnem področju. Tudi župan Mikusch je v nemščini poudaril pomembno vlogo te bančne ustanove in ji ob visokem jubileju čestital.

Gemischter Chor Bleiburg je zapel in Sängergauleiter Stöckl je predal deželnemu glavarju sliko domačega umetnika F. Brandla.

Poteku slovesnosti je bila tudi primerna jubilejna podpora v znesku šil. 20.000, namenjena društvu Grenzlandheim. Po otvoritvi Kärntner Grenzwega pa je zaigrala Trachtenkapelle „Dort wo Tirol ...“

Huda nesreča ravnškega železarja v Avstriji

V torek, 11. junija ob 9.34 je prišlo v Metlovi (Mittlern) v občini Dobrla vas (Eberndorf) v Avstriji na nezavarovanem železniškem prehodu do hude nesreče. Osební vlak je zadel osebni avto, ki ga je vozil Marjan Lupša, 29 let, delovodja v tozdu Jeklarna, ravenske železarnice, in ga potiskal pred seboj 180 m. Gasilci so nezvestnega Lupša takoj izrezali iz avtomobila, reševalni helikopter, ki je izredno hitro priletel na kraj nesreče, pa ga je odpeljal v deželno bolnišnico v Celovcu. Hudo poškodovanega so takoj operirali. Čeprav je še v intenzivni negi, po izjavah zdravnikov ni več v življenjski nevarnosti. Kolektiv Železarnice Ravne se zahvaljuje vsem, ki so tako hitro in uspešno pomagali njihovega sodelavcu.

PRIREDITVE

BILČOVŠ

RAZSTAVA

Ernsta Arbeitsteina je odprta do 31. avgusta 1985 v poslovnih prostorih Posojilnice Bilčovš.

TEDEN JADRANSKIH RIB

še do 30. junija 1985 v hotelu Mihija Antoniča na Reki pri Senti Jakobu v Rožu. Mize lahko rezervirate po telefonu štev. 0 42 53 - 22 41

Učence in sestre Strokovne kmetijsko-gospodarske šole v Sentrupertu pri Velikovcu vabijo na

ZAKLJUČNO PRIREDITEV IN OGLED ŠOLSKIH IZDELKOV

v soboto 22. in nedeljo 23. junija 1985. Prireditve ob 14.30 uri. Spored: Nagovor ob zaključku šolskega leta — gostovanje dekleškega zbora iz Zelinj — igra „Sirota Jerica“ s plesnimi vložki — ples muzikantov. Razstava: v soboto popoldan in v nedeljo ves dan do 20. ure.

KONCERT

LJUBLJANSKEGA OKTETA

● v petek 21. 6. 1985 ob 20. uri v Modestovem domu v Celovcu, Dr.-Richard-Canavallgasse 114. Prireditelja: Slovensko kulturno društvo Celovec in Modestov dom.
● v soboto 22. 6. 1985 ob 20.30 uri v Kulturnem domu na Ledincih. Prireditelj: Kulturno društvo „Peter Markovič“ v Rožku.

SELE

OBČNI ZBOR

Katoliškega prosvetnega društva „Planina“ v Selah v soboto 22. 6. 1985 ob 20. uri v farni dvorani v Selah. Glasbeni okvir: pevski zbor.

BLATO

PIKNIK IN PLES

Srečanje s Klimo Celje v soboto 26. 6. 1985 ob 17. uri v Klubu KDZ Blato. Pijača in jedalca zastoj. Mladina in tudi starejši prisrčno vabljeni! Prireditelj: KDZ Blato.

SELE

KONCERT

v nedeljo 23. 6. 1985 ob 19. uri pod Mažejevo lipo v Selah. Prof. Andrej Varl (kitara), Branko Brezavšek (violina), igrata sonate Nicolaja Paganinija. Med glasbenimi točkami bo Miha Vrblinc bral besedila iz slovenske literature. Prireditelj: KPD „Planina“ v Selah.

DOBRLA VAS

KONCERT

„Naše najlepše slovenske narodne pesmi“ v soboto 29. 6. 1985 ob 20. uri v Kulturnem domu v Dobrli vasi. Nastopajo: MoPZ „Kralj Matjaž“ iz Ljubljane, vokalni kvartet iz Sentičarja, tercet Sturm, MePZ „Srce“ iz Dobrle vasi. Prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi

BISTRICA V ROŽU

ZAKLJUČNI KONCERT

učencev Glasbene šole v Rožu v soboto 29. 6. 1985 ob 17. uri v kinodvorani na Bistrici v Rožu. Prireditelj: SPD „Kočna“ v Svečah in SPD „Sentičar“.

Krščanska kulturna zveza in Mladinski center na Reberci prirejata

TEDEN MLADIH UMETNIKOV

od ponedeljka 29. julija (9. ure) do sobote 3. avgusta 1985 (13. ure) v Mladinskem centru na Reberci.

DUNAJSKI KROŽEK

v petek 21. 6. 1985 v gostilni Weidinger, Danhausergasse 3 (tel. 655697)

Tema: **KOROŠKI SLOVENC V DRUGI AVSTRIJSKI REPUBLIKI (1945—1976)**

Predavatelj: univ. prof. dr. Dušan Nečak, Ljubljana

Mladinski dom SŠD vabi na

ZAKLJUČNO PRIREDITEV

v petek 21. junija 1985 ob 19.30 uri v večnamenski dvorani Mladinskega doma v Celovcu (Mikschallee 4).

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi na izlet na

NEGAL/SPITZEGEL (2118 m)

v soboto 22. 6. 1985 Zbirališče in odhod ob 7. uri zjutraj izpred gostilne Podgrad v Senti Jakobu v Rožu. Negal spada v družino vrhov prijateljstva.

SEJA OBČINSKEGA ODBORA

Zitara vas

je v ponedeljek 24. junija 1985 ob 19. uri v gasilskem domu v Miklavčevem.

CELOVEC

RAZSTAVA GRADIŠČANSKEGA HRVATA

akademskega slikarja Eriha Novosela iz Nove Gorice. od 2. julija do 2. avgusta 1985 v Galeriji „C“, Palača Goess na Starem trgu v Celovcu. Vernisaža je 2. julija ob 19. uri s filmom o umetniškem delovanju.

SODALITAS Katoliški dom prosvete Romarsko in izobraževalno potovanje: **OGLED MAKEDONSKIH SAMOSTANOV IN OHRIDA** od ponedeljka 8. do sobote 13. jul. 1985. Vodita: prof. dr. Stanko Janežič in prof. Slavka Rakovec

ŠPORTNA NOČ

v soboto 29. 6. 1985 ob 20. uri pri Brunerju v Lobniku. Igra ansambel „Čudežna polja“. Karate-demonstracija. Čakajo vas lepe nagrade! Prireditelj: Slovenski športni klub Obir.

Ljubitelji narave (krajevna organizacija Borovlje) vabijo na

EKSKURZIJO za spoznavanje

naravnih zdravilnih rastlin v soboto 23. 6. 1985 ob 10.00 uri. Zbirališče: Gostilna pri Krošnu za Vrhom, občina Šmarjeta (na cesti med Borovljami in Šmarjeto zavijete v Kočuh na desno, po 2,5 km sta ze Vrhom, ekskurzijo vodi Ignaz Lanker).

OBČNI ZBOR KSOO

Občni zbor Kluba slovenskih občinskih odbornikov bo v soboto 29. junija 1985 s pričetkom ob 13.30 uri v Slomškovem domu, 10.-Okt.-Str. 25, 1. nadstropje. Člani Kluba so dobili že posebno vabilo, vabljeni so tudi ostali kandidati na samost. listah!

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi na

JUBILEJNI IZLET

(85-letnica organiziranega slovenskega planinstva na Koroškem) **NA ZAHOMŠKO PLANINO** v nedeljo 7. julija 1985 O poteku jubilejne prireditve bomo poročali prihodnjič.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 20. junija 1985

Za 100 dinarjev dobite	7.25 šil.
Za 100 dinarjev plačate	8.50 šil.
Za 100 lfr dobite	1.085 šil.
Za 100 lfr plačate	1.145 šil.
Za 100 mark dobite	693.50 šil.
Za 100 mark plačate	709.80 šil.

Grafik H. K. Goldenstein razstavlja v Celovcu

Mnogi trdijo, da umetnost ni politika, kar včasih tudi drži, vendar umetnik s svojim delom bralcu ali gledalcu želi nekaj povedati, posredno ali neposredno. O njegovih delih razglabljajo in jih tolmačijo umetnostni kritiki. To posebno v celovcu, saj v tej smeri čestokrat pride do različnih interpretacij umetnikovega dela.

Prejšnji četrtek je Slovenska prosvetna zveza vabila v kletni prostor Zveze slovenskih zadrug, v Pavličevi ulici v Celovcu, kjer je bila otvo-

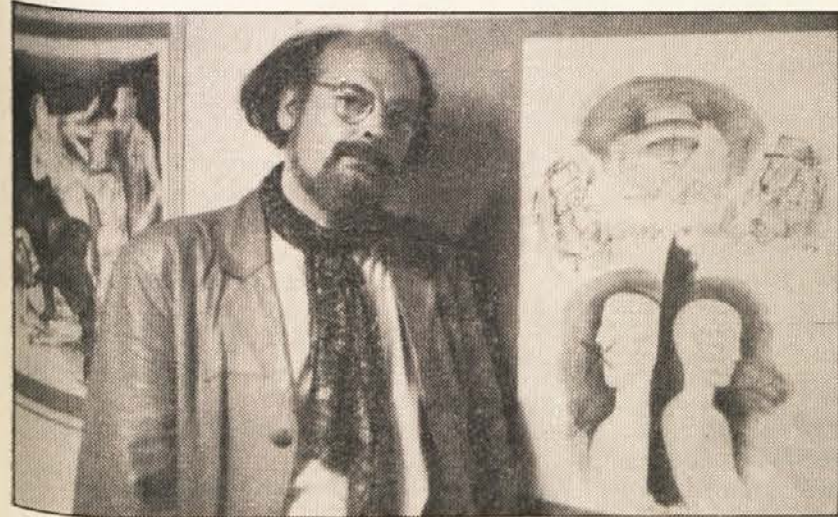
ritev slikarja-grafika Helmuta Kurza Goldensteina z Dunaja, ki se predstavlja s ciklom grafik, katerim je dal jasno politično vsebino. Avtor v svojih slikah-karikaturah prikazuje narodno politično situacijo na Koroškem. S tem se je podal na zelo kočljivo področje, saj vsak, ki se v zvezi s Koroško postavi v bran slovenske narodne skupnosti, nakoplje hude težave na drugi, močnejši strani. Goldenstein pa je s svojimi karikaturnimi nastopi v poseben našpičenim umetniškim jezikom potipal na najbolj občutljivo

mesto naše deželne politike. To je v svojem otvoritvenem govoru povedal tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Tomaž Ogris, ki je med drugim menil: „Hudomušna ali pa tudi že kar hudobna dvotipnost narisane satire ali karikature izzove v gledalca, zlasti pa še v naslovniku vsaj neko nelagodje, tudi tedaj, ko ni pripravljen ali tudi nezmožen, da bi razmišljal o svojem brezglavem ali zbonem početju. Vsebinska razstavljenih del je nam koroškim Slovincem blizu, saj smo mi Slovenci in pa naši nemškogovoreči sosedje vsak na svoj način objekt tukaj razobešenih stvaritev. Bolj kakor gesla in parole nas bo umetniška izpoved privedla k temu, da se zamislimo sami o svojem položaju in da tudi naši nemškogovoreči sosedje na novo presodijo svoj odnos do številčno šibkejšega sodeželana na teh koroških tleh.“

Na otvoritvi je spregovoril tudi umetnik sam, ki je najprej obrazložil, zakaj se ukvarja s problemom slovenske manjšine na Koroškem, čeprav živi na Dunaju. Povedal je, da se je kot umetnik odločil stopiti na stran šibkejših. „Zame je umetnost upor in ne prilaganje. Tako s svojim risanjem opozarjam, kadar gre proti manjšinam. Naj bo to proti gibalno prizadetim, obrobim skupinam ali, kot v tem primeru, proti slovensko govoreči manjšini. Tudi umetniki smo v osnovi obrobna skupina in občutimo pritisk in prezi; in umetnik, ki se o tem izraža v svojih delih, mu v tej deželi, kjer od konca vojne prezir in napačna zavest o zgodovini spada k dobremu vedenju, ne more govoriti o posebnem upoštevanju in plačilu v tej deželi.“

Pri tej razstavi gre za ureditev jezika. Če manjšini vzamejo jezik, umre kultura, jaz pa hočem, da kultura in jezik slovenske manjšine ostane, ker so ti Slovenci za vse Avstrijce pomenili in so še vedno obogatitev in ker so doprinesli velik delež k ponovnemu nastanku republike Avstrije.“

Razstava umetnika H. K. Goldensteina v Celocu ni le aktualen prispevek o koroški narodnostni politiki, ampak tudi umetniško dovršen prikaz naše stvarnosti. Zato priporočamo, da si razstavo ogleda čim več ljudi.

Pevci SPD „Danica“ gostovali v Salzburgu

Na posredovanje slovenskih bogoslovcev so 9. junija 1985 mešani pevski

Uspeh dijakov SG

Na seminarju, ki ga je organizirala ustanova Europahaus v Celovcu v soboto, 15. junija 1985, na gradu Annabichl, so razpravljali o vprašanju „Varstvo narave preko meja“. O tem perečem vprašanju so govorili strokovnjaki treh sosednjih dežel.

V okviru tega seminarja je bila tudi podelitev nagrad natečaja koroških šol. Tokrat je bila tema natečaja „Varstvo okolja“. Sodelovali so tudi dijaki slovenske gimnazije in z veseljem poročamo, da je prvo nagrado prejela Sonja Marko, tretjo Kušej Mateja, Moschitz Tomaž, Verdel Roland, Gasser Almira, Dovjak Martin, Einspieler Klaus in Vospnik Kornelia pa so tudi med najboljšimi udeleženci vseh koroških šol. Za nagrado so vsi prejeli diplomu in knjižne nagrade. Iskreno čestitamo!

zbor, trio Koročan s pevci in kvartet Kežar — ansamblu SPD „Danica“ v Šentvidu v Podjuni — bili gosti salzburškega Katholisches Bildungswerk. Prireditelj je bila v dvorani Kapitel poleg salzburške stolnice, potekala pa je pod naslovom „Večer slovenske pesmi“. S tem so šentvidski pevci in pevke nadaljevali s slovenskimi nastopi v Salzburgu, (lani so tam bili pevci SPD „Srce“ iz Dobrole vasi) katerih pobudnik so, kot znano, slovenski bogoslovci, ki nastopajo tudi kot soprireditelji teh večerov.

Razveseljivo je, da je koncertu šentvidskih pevcev, pevk in instrumentalistov prisostvovalo lepo število ljudi, ki so prisluhnili naši slovenski koroški pesmi. Imenovane skupine so nastopale pod vodstvom Hanzija Kežarja. Kvarteta šentvidčanov je znana, zato je razumljivo, da so očarali tudi publiko v Salzburgu, kjer so po končanem sporedu morali dodati še nekaj pesmi. Posamezne točke sporeda je napovedoval predsednik SPD „Danica“ Stanko Wakounig, o trenutni šolski politični situaciji na Koroškem pa je občinstvo informiral dr. Mirko Wakounig, ki je ob tej priložnosti apeliral na demokrate v Salzburgu, da koroškim Slovincem v boju za ohranitev dvojezičnosti pouka izrazijo svojo solidarnost.

Peter Turrini in Dario-Fo-teater v delavskih okrajih

„Krčmarica“ (Die Wirtin) pride tudi v Celovec

Že petič zapovrstjo nastopa Fo-teater v okviru dunajskih slavnostnih tednov. Pod geslom „Gemeindehof-teater 1985“ prihaja nastopati v razna dvorišča občinskih naselij v vseh dunajskih okrajih, a tudi v obrate in v druge zvezne dežele. Gledališče samo pride k ljudem — to je geslo te gledališke skupine, ki je na ta način dosegla že nad 40.000 gledalcev ter jim predvajala svoje igre v domačem okolišu. V glavnem predvajajo ljudske komade, predvsem take z italijanskim vplivom. Tokrat je Dario-Fo-teater uprizoril Turrinijevo „Krčmarico“ (Die Wirtin).

ženske: ker nimajo pameti in ker smrdijo... Krčmarica mu za njegovo ošabnost dostavi ravno pravi račun: najprej mu s svojimi čari zmeša glavo, nato ga pa zavrne in osmeši. Gledalec se ne more dovolj nasmejati uprizorjenim situacijam — jezik, ki ga govorijo igralci, je vsakdanji in vsebuje marsikako puščico ali namig na malomeščansko predstavo o ljubezni in odnosu med obema spoloma — in že misli, da je zdaj zdaj dosežen vesel konček. Pa ni. Nenadoma se zopet pojavi osramočen aristokrat in se krčmarici presneto maščuje.

Neobičajna, ponosna in samostojna...

...to je povezava med ljubeznijo in ekonomijo.“

Peter Turrini je predelal komedijo Italijana Carla Goldonija „Mirandolina“ v odsko igr, ki je poljudna, smešna, sodobna in v poanti toliko bolj realistična. Goldonijeva krčmarica Mirandolina je prebrisana samostojna žena. Dvori jo aristokrati, bogatini, a ona se jim posmehuje, jih vleče za nos, na koncu pa vzame za moža svojega natakara. Turrinijeva Mirandolina pa je žena, ki si je s trdim delom in z dolgoletnim poniževanjem prislužila toliko, da si je lahko vzela v najem gostilno. Tako si uresniči svojo željo po samostojnosti, neodvisnosti in enakopravnosti. Pametna in od življenja izkušena, se ne da speljati na limanice moškim, ki jo hočejo dobiti. Njen natakara pravi, da je zaljubljen vanjo, dejansko pa mu gre le za gostilno. Dva aristokrata se kmalu dane tepeta zanj — eden s svojo vplivnostjo, drugi s svojim denarjem. Ta tretji pa jo zaničuje — ker so zanjo zaničevanja vredne vse

Emancipirana ženska podleže vplivu in moči aristokrata, v tem primeru plemiča. S tem zaključkom se Turrinijev komad dvigne iz Goldonijevega sanjskega idealnega sveta, v katerem poleg bogatih zavladajo kdaj tudi nekakšna pravičnost za malega, navadnega človeka. Nepričakovani preobrat v zaključku igre postane življenjski, realističen, ravno tak, kot ga je vsak izmed gledalcev morda že kdaj sam doživel. S tem navezuje tudi na izkušnje feminističnega gibanja: ženska postane enakopravna in neodvisna šele, ko je sama tudi gospodarsko neodvisna. Turrini sam je o svojem komadu zapisal leta 1973: „Kdor ima oblast, ima tudi možnosti. Skratka: Moj komad prikazuje povezavo med ljubeznijo in ekonomijo.“ On sam tokrat sodeluje tudi kot igralec.

Fo-teater bo igral „Krčmarico“ tudi v Celovcu: 27., 28. in 29. junija vsake ob 20. uri v dvorišču deželne hiše (Landhaushof).

I. Sch.

Jubilejni koncert MPZ J. P. Gallus

Mešani pevski zbor Jakob Petelin Gallus letos slavi 25-letnico obstoja. Za to priložnost je prejšnji četrtek v Modestovem domu v Celovcu priredil jubilejni koncert. Pod vodstvom Jožeta Ropitza je izvajal skladbe iz latinske glasbene literature in koroške narodne ter umetne pesmi.

Zbor je, kot znano, ustanovil dr. France Cigan, ki je do leta 1970 bil

tudi njegov umetniški vodja, za njim so zbor vodili prof. Silvo Mihelič, prof. Joško Kovačič, prof. Janez Kampuš, Urhej Kassl in Janez Tratar. Zbor je v 25 letih obstoja izvedel nastope doma in v tujini, med drugim tudi v ZDA.

Slavnostni govornik je bil predsednik KKZ dr. Janko Zerzer, med gosti jubilejnega koncerta pa je bil tudi predsednik SPZ Tomaž Ogris.

Franc Petek SPOMINI

15

Ponudil mi je mesto primarija na notranjem oddelku v bolnici v Slovenj Gradcu. Razen tega mi je obljubil še nekaj podpore. Jaz sem privolil, ker se mi je samemu zdelo, da tako naprej ne gre več. Ker pa v Slovenj Gradec ni bilo mogoče takoj oditi, sva se dogovorila, da pojdem za ta čas na Dunaj. In res sem odšel tja, medtem ko je moja družina ostala še nekaj časa v Velikovcu, nato pa se je žena z otroki odpeljala k sorodnikom v Celje.

Na Dunaju sem ostal štiri ali pet mesecev. V tem času pa je dr. Orožna zadela kap in ko sem prišel potem k njegovemu nasledniku v Ljubljani, nekemu Mayerju, ta ni hotel nič vedeti o tej stvari. Jaz ga nisem kaj posebej prosil, čeprav sem mu razložil svoj položaj. Izkazalo se je, da bi moral v Slovenj Gradcu nadomestiti nekega dr. Kunerja, vendar da bi ga moral jaz kar sam pregnati. Tega pa seveda iz nekakšnih etičnih pomislekov nisem hotel storiti. Je pač tako, da imamo Slovenci tukaj malo drugačno naziranje, drugačno etiko. Smo kakor ljudje, ki prihajajo s kmetov v mesto, oziroma prehajajo v drug stan in s seboj prinesejo drugačno gledanje na etične stvari. Omenjal sem že, da je bilo podobno z dr. Vedenigom, hišnim zdravnikom v Beljaku, ki je rekel: „Nočem biti tukaj, nočem odjedati kruha drugim kolegom, pa grem.“ In res je šel v Bosno v Srebrenico. Jaz sem slejkoprej mislil na Slovenj Gradec samo kot na kraj, kamor bi se lahko umaknil v skrajnem primeru. Ko pa se je izkazalo, da bi moral sam pregnati svojega predhodnika, na to nisem več mislil. Z Mayerjem se nisva bila kaj določene dogovorila, zato sem bil toliko bolj presenečen, ko sem nekega dne izvedel, da je v slovenskem uradnem listu objavljeno moje imenovanje za Slovenj Gradec. Formulacija tega

imenovanja je bila taka, kot da bi jaz bil uslužbenec nekdanjega okrajnega glavarstva v Velikovcu — v resnici sem tam bil le pomožni zdravnik, ne pa uslužbenec — in s tem odlokom sem bil enostavno premeščen kot jugoslovanski državljani in uradnik iz Velikovca v Slovenj Gradec. Seveda so avstrijske oblasti dobile ta dokument v roke in to mi je položaj še bolj otežilo.

V Slovenj Gradec v teh razmerah seveda nisem šel. Čez štiri ali pet mesecev, enkrat v igri, sem se vrnil spet v Velikovec. Seveda sem se tudi večkrat vmes vračal pogledat položaj. Medtem so mi tukaj odzvali stanovanje. Najprej sem mislil, da bi s pravdo na sodišču dosegel, da bi mi stanovanje vrnilo, to pa mi je nek advokat odsvetoval, ker ni bilo prav nobenega upanja, da bom uspel. Tako sem se pač pobrigal, da sem od nekega hišnega lastnika na trgu dobil eno sobo za svojo ordinacijo. Stanovanje pa sem dobil zunaj pri sestrh; seveda je bilo to le zasilno stanovanje, sestavljal sta ga ena šolska učilnica z majhno sobico.

Sodni svetnik Pötsch je veljal za najbolj hudega mojega nasprotnika v Velikovcu, omenil sem že njegovo vlogo pri demonstracijah proti meni. Doma je bil iz Laboške doline blizu Št. Andraža. Njegov oče je svoj čas bil srednješolski profesor v Linzu in je tam med drugim poučeval tudi Adolfa Hitlerja zgodovino. Na to je družina bila zelo ponosna, ker je Hitler v pogovorih o svojem življenju zmerom pripovedoval, da ga je med šolskimi predmeti zgodovina najbolj zanimala. Sodni svetnik Pötsch je bil tip nemškega buršaka. Kot pravi nemški nacionalist je postal protestant, bil je sila vnet zastopnik Südmärke in Schulvereina še pred prvo svetovno vojno. Ko je po plebiscitu bil tukaj sodnik, je v svojem delovanju brez pomislekov šel čez vse. Kar je bilo v njegovi moči, vse je storil Slovincem. Več hiš je spravil v druge roke in še več drugega. Bil je pravi nemški sodnik, ki je sodil po nemškem pravu — po pravu, ki si ga je sam skoval. Dolga leta je bil zaročen s hčerjo tukajšnjega župana Pintariča, pozneje jo je pustil in vzel hčer poslance Nageleja. Ta ženska se je popolnoma obrnila po njem in je še danes zastopnica sovraštva do vsega, kar je slovensko.

Zivi tukaj v Velikovcu in midva se še pogledava ne, če se srečava. Pötsch je umrl že precej let tega, ima pa sina menda jurista ali zdravnika, za katerega pravijo da je po značaju čisto drugačen kot sta pa starša. Po tisti demonstraciji se Pötsch ni upal več tako ostro nastopati proti meni, ker se je v svojem srcu menda vendarle bal. Pozneje sva sedela skupaj v občinskem odboru in čisto jasno je, da sva si bila kot pes in mačka. Po svoji mentaliteti in obnašanju je bil pravi nemški „Herrenmensch“, čeravno je bil majhen pa čisto črn.

Šele ko so mi avstrijske oblasti prepovedale prakso kot tujemu državljanu, sem izvedel, da se je tudi drugim medtem že nekaj podobnega dogajalo, ampak da nihče ni proti temu kaj ukrenil. Poslali so samo pritožbe. Odpovedali so Aichholzerju, Kupperju pa še celi vrsti drugih, vrgli so iz službe delavce, vse kar je pač imelo opravka z Jugoslovani, vsem so odrekli državljanstvo in jih pometal iz služb. Nihče pa ni interveniral proti temu in postajale je vse bolj očitno, da posameznik ne more ničesar doseči, marveč da je potrebna politična akcija. Uvidel sem to in začel iskati stike s tedaj razkropljenimi slovenskimi političnimi silami.

Slovenska politična organizacija je bila še vsa razbita. Šele dopolnilne občinske volitve na plebiscitnem ozemlju so povzročile prvo poživitev slovenskega političnega dela na terenu. Na ostalem avstrijskem državnem ozemlju so občinske volitve bile izvedene že prej in po zasedbi plebiscitnega področja je avstrijska vlada na občine najprej postavila gerente, pozneje pa izvedla volitve. Tako je položaj sam zahteval od ljudi, da nekaj store. Ker ni bilo še organizacije v celoti, so posamezniki ukrepali po svojem lastnem preudarku. Nastopali so ali samostojno, ali skupaj s socialdemokrati, celo z Bauernbündlerji, vse mogoče variante so ubrali. Centralno vodene nastopa pri občinskih volitvah ni bilo. Pri vsem tem pa jaz nisem sodeloval, ker se je to dogajalo v času, ko sem bil na Dunaju. Med prvimi aktivisti te najzgodnejše dobe je bil učitelj Aicholzer.

(Dalje prihodnjič)

Starati se začnemo že z rojstvom in starimo vse do konca naših dni, najsi nam je to všeč ali ni. Žal do danes ne poznamo sredstva, s katerim bi človeka lahko pomladili ali podaljšali njegovo življenje prek fiziološke meje. Nedvomno si lahko medicina lasti velik delež zaslug, da se je povprečna življenjska doba bistveno podaljšala in je danes dobrih 70 let v večini evropskih držav. V začetku označujejo staranje količinske in kakovostne spremembe pri napredovanju in stopnjevanju življenjskih funkcij. Na stopnji največje vitalnosti se proces navidezno ustavi, nato se prične obdobje nazadovanja in propadanja.

Staranje spremljajo številni socialni, psihološki in medicinski problemi. Znano je, da je le nekaterim dano, da se brez posebnih težav prilagajajo spremembam, ki jih prinaša starost.

O staranju

Večina se le s težavo sprijazni z neizogibnim usihanjem moči in življenjskih funkcij in z dejstvom, da niso več kot nekdanji kos vsem življenjskim zahtevam. Tako oblegajo zdravnike, prepričani, da so bolni, zahtevajo vse mogoče preiskave in so skoraj razočarani, ko ti izvidi ne pokažejo ničesar bolezenskega. Neradi verjamejo zdravnikom, da niso bolni in da so njihove težave posledica starostnih sprememb, ki so neogibne.

In katere so te spremembe? Čim starejši je človek, tem bolj se zmanjšuje njegova sposobnost odzivanja na zunanje in notranje vplive ter škodljivost. Tako lahko nekatere bolezni, na primer pljučnica, potekajo brez temperature, druge brez bolečin, kar pa seveda ne pomeni, da niso nevarne, nasprotno, lahko pripeljejo do napasnih ocen. Žile v starosti izgubljajo prožnost in postopoma otrdijo, pojav, ki ga imenujemo arterioskleroza. Posledica poapnenja žil je nezadosten dotok krvi v življenjsko pomembne organe, kot so srce, pljuča, ledvice in možgani. Trdijo — in to ne brez razloga —, da je človek toliko star, koliko so stare njegove žile.

Arteriosklerotične spremembe v možganskem ožilju se kažejo v popuščanju spomina, zlasti za novejšje dogodke. Tak človek se težko znajde v času in prostoru ter v bujnih primerih ne more več skrbeti zase. Tudi tresavica ali Parpisonova bolezen sodi k starostnim spremembam v možganskih pa še cela vrsta duševnih motenj, od depresij do slaboumnosti. Arterioskleroza je na prvem mestu med vzroki, ki okvarijo srce v starosti tako, da opoša njegova moč in da postane bolj dovzetno tudi za infarkt, ki ni nič drugega kot odmrtni del srčne mišice zaradi motnje v krenem obtoku srca. Res pa je tudi, da je srce najbolj trdoživ organ in da ima normalno starostno srce še popolnoma zdravo mišično tkivo, ki razmeroma kasno začne pešati. In kaj se dogaja takrat? Kakšni so znaki popuščanja srca? Ždi se mi potrebno, da jih naštejemo vsaj nekaj: trajno suh in nadležen kašelj, zlasti ponoči, ki ga spremlja nadržljivost; bolniku odleže, če v postelji sede; občasno se lahko pojavljajo bolečine za prsno kostjo ali ob njej, ki sevajo med lopatice ali roke; ponoči mora srčni bolnik pogostejše na vodo, čez dan pa navadno bolj malo; tudi srčni utrip je večkrat nereden; zvečer toži o težkih nogah, neredko opaža zatekleline skočnega sklepa in okrog golen, ki do jutra splahnejo.

Bolniki s poapnenim ožiljem na nogah težko dalj časa normalno hodijo. Zaradi krčev in hudih bolečin od časa do časa šepajo ali se morajo celo ustaviti. Spremembe v venah se v tej dobi kažejo kot bolj ali manj izrazite „krčne“ žive in hemoroidi s pripadajočimi spremembami na okolišni koži v obliki vnetij, ekcemov in razjed. Tudi same vene se lahko vnadejo in možno je, da se v njih pojavijo krvni strdki.

Tudi dihala so v starosti zaradi zmanjšane obrambne sposobnosti organizma pogostejše prizadeta. Večinoma potekajo infekti, to velja še posebno za pljučnice, mnogo manj burno kot v mladosti, vendar so kljub sodobnemu zdravljenju z antibiotiki lahko za bolnika zelo nevarni. Zaradi manjše prožnosti in dihalne površine pljuč imajo starejši težave pri dihanju, ki se zaradi spremljajočega kroničnega bronhitisa še slabšajo.

Pojave, ki spremljajo staranje, bi morali znati ločiti od bolezni. Večina ljudi tega ne zmore, zato se večkrat brez potrebe vznemirjajo že zaradi najmanjše nepravilnosti, ki so jo zaznali v delovanju svojega telesa. Končal bi z ugotovitvijo nekega približno 60-letnega pacienta, ki mi je na vprašanje, kako se počuti, odgovoril: „Veste, doktor, če človeka pri šestdesetih zjutraj nič ne boli, je verjetno že mrtav.“ In k temu ne želim nič več dodati.

Zdrave sladkosti iz rdečih jagod

Večinoma verjamemo, da so najbolj zdrave tiste jedi, ki so hkrati tudi najmanj okusne. Zato so rdeče vrtno jagode pravo odkritje: sladke, okusne, zapeljive, zraven pa vsaj tako zdrave kot špinača in ribje olje skupaj. Privoščimo otrokom, pa tudi sebi ta slastni okus po zdravju, najemo se jagod v vseh mogočih enačicah. Preden mine njihova kratka sezona. V jagodah je zelo veliko vitamina C (59 miligramov na 100 gramov sadja) pa tudi vitaminov A, B₁ in B₂. Od mineralov vsebujejo jagode največ železa, kalija in fosforja, in kadar jih ne jemo ravno s sladkorjem ali smetano, so jagode zelo nizkokalorične. Nekoč so veljale jagode za zdravilni sadež, predpisovali so ga slabokrvnim in bledičnim otrokom. Kdove, zakaj smo na te zdravilne lastnosti pozabili in začeli ceniti jagode le kot posladek? Jagode so tudi zelo občutljive. Nabiramo jih nežno, kupujemo le sadeže, ki so zdravi, čvrsti in na pogled sveži. Pojemo jih čimprej mogoče, ali pa jih shranimo v hladilnik, da ne začnejo gniti. Jagode operemo šele, tik preden jih nameravamo uporabiti, da njihova značilna aroma ne zvedeni. Nato jih odcedimo in pripravimo po receptu, ali pa pojemo kar tako, s sladkorjem in smetano ter z veliko slastjo.

Flambirane jagode

Za 1 osebo potrebujemo: 150 g jagod, 1 žličko sladkorja, 1/2 kozarčka pomarančnega likerja, 1 žličko vaniljevega sladolea, 1/2 dcl sladke smetane, 1 žličko čokoladnih mrvic.

Umite in očistene jagode posladkamo in pokapljamo s polovico pomarančnega likerja. Pustimo jih stati najmanj eno uro. V širok kozarec damo sladolea, v ponvi pa segrejemo preostanek pomarančnega likerja. Liker prižgemo, damo v ponev še jagode, ko plamen dogori, pa zložimo jagode okrog sladolea v kozarcu, prelijemo z omako, ki je ostala v ponvi, okrasimo s stepeno sladko smetano in potresemo s čokoladnimi mrvicami.

Jagodov sladolead

Za 4 osebe potrebujemo: 250 g jagod, 3 dcl smetane, 2 žlici sladkorja, nekaj kapljic limoninega soka.

Jagode pretlačimo v električnem mešalcu, ali pa skozi cedilo. Sladkamo jih in pokapamo z limoninim sokom. Smetano stepemo in rahlo vmešamo med jagodov pire. Z maso napolnimo plitvo kovinsko posodo (tisto, v kateri delamo ledene kocke), ter postavimo za 3–4 ure v zamrzovalnik. Potem vzamemo posodo iz hladilnika, jo na hitro z dnom potopimo v vročo vodo, ter zvrnemo sladolead na globok krožnik. Oblikujemo ga v kroglice, naložimo v steklene skodelice, okrasimo s stepeno smetano in nekaj jagodami, ter takoj ponudimo.

Jagodova kupa Monte Carlo

Za 1 osebo potrebujemo: 75 g jagod, 1 žličko sladkorja. Za kremo: 1 rumenjaki, 2 žlici sladkorja, malo vaniljevega sladkorja, 1/2 dcl sladke smetane, nastrgano čokolado za okras.

Jagode umijemo, razpolovimo, sladkamo in pustimo stati pol ure. Medtem penasto umešamo rumenjaki s sladkorjem in vaniljinim sladkorjem. Nazadnje dodamo in previdno vmešamo še stepeno sladko smetano. Jagode zložimo v skodelico in prelijemo s kremo. Potresemo s čokoladnimi mrvicami in postavimo v hladilnik, da se močno ohladi.

Jagodov zajtrk

Nasitljiv in vitaminski zajtrk pripravimo iz jagod in koruznih kosmičev (cornflakes). Za 1 osebo potrebujemo: 100 g jagod, 1/2 banane, malo limoninega soka, 2 žlici sladke smetane, 1/2 lončka jogurta, 1 žličko sladkorja, 5 žlic koruznih kosmičev.

Jagode očistimo in razpolovimo, banana pretlačimo z vilicami, jabolko nasrtgamo. Zmešamo banana, jabolko, limonin sok, ter jagode,

dodamo jogurt in smetano, ki smo jo stepili in sladkali. V plasteh naložimo v kozarec koruzne kosmiče in sadno smetano. Ponudimo za zajtrk ali za malico.

Jagodov narastek

Za 1 osebo potrebujemo: 60 g jagod, 10 g sladkorja, 1 beljak, 1 žličko masla.

Jagode in sladkor sesekljamo v električnem mešalcu, ali pa pretlačimo skozi cedilo. Iz beljaka stepemo zelo trd sneg in ga rahlo zamešamo med jagodov pire. S penasto maso napolnimo namaščen model, pogladimo in potresemo s sladkorjem. Pečemo pri slabi vročini v ogreti pečici 20 minut. Takoj ponudimo.

Jagodova pena

Za 1 osebo potrebujemo: 200 g jagod, 20 g sladkorja, nekaj kapljic limoninega soka, 1 beljak, 1/2 dcl smetane.

Jagode in limonin sok pretlačimo v električnem mešalcu ali skozi cedilo. Iz beljaka stepemo trd sneg in ga sladkamo. Smetano stepemo. Zmešamo jagode s smetano in snegom, naložimo v kozarce, okrasimo pa s celimi jagodami in malo stepene sladke smetane.

Jagodove palačinke

Za 1 osebo potrebujemo: Za nadev: 125 g jagod, 1 žličko sladkorja, 1 žličko limoninega soka, 40 g skute in 1 žličko smetane.

Za palačinke potrebujemo: 1 jajce, 1/2 dcl mleka, ščepec soli, 40 g moke, 1/2 žlice masla.

Jagode razdelimo na dva dela. Polovico jih narežemo na koščke, sladkamo in pustimo stati 1 uro. Tik preden jih uporabimo, pa pretlačimo skuto, ji primešamo smetano in limonin sok, nato pa še narezane jagode.

Iz sestavin za palačinke zmešamo testo in ga pustimo stati 1 uro. Nato spečemo v ponvi na maslu tanke palačinke. Namažemo jih z jagodovim skutnim nadevom, zvijemo in okrasimo s celimi jagodami. Posladkamo in ponudimo.

Jagodovo mleko

Za 1 osebo potrebujemo: 1,5 dcl mleka, 60 g jagod, 1 žličko sladkorja, 1 do 2 kocki ledu.

V električnem mešalcu razmešamo vse sestavine, nalijemo v ohlajen kozarec in ponudimo s slamico.

Jagodov frappe

Za 1 osebo potrebujemo: 50 g jagod, 1,5 dcl mleka, 1/2 žlice sladkorja, 2 žlici vaniljevega sladolea.

Mleko, sladkor, jagode in sladolead razmešamo v električnem mešalcu, nalijemo v kozarec in takoj ponudimo.

Da bomo bolj čili

Starejši človek se ne sme rediti — po 60. letu mu zadostuje 1600–2400 kalorij na dan.

Kontrolirajte svojo telesno težo vsak teden. Po 50. letu pomeni za vsakih 10 kilogramov narasla teža, da smo si skrajšali življenje za 10 let.

Ne uživajmo maščob živalskega izvora, olje in rastlinske masti so bolj zdravi. Mesnih obrokov ni treba izločati z jedilnika. Jejmo veliko sadja in peteršilja.

Limonin sok je neizogiben, toda ne porabimo več kot 2 limoni na dan. Namesto limone lahko zaužijemo tudi eno ali dve žlički nastrganega hrena.

Sadje in med sta zdrava in organizmu potrebna hrana — sladkor je namreč važen vir energije, koristi jetrom in srčni mišici.

Ne hranite se prevečkrat z divjačinno, pa tudi z drobovino (razen z jetri) ne pretiravajte.

Kuhinjske soli uporabljajte čim manj, druge začimbe pa niso škodljive.

Preobilna večerja je za starejše ljudi lahko še posebno nevarna. Čisto dovolj je jabolko ali kozarec kislega mleka.

Hodite po svežem zraku vsaj 40 do 50 minut na dan.

Goveje juhe se v starejših letih izogibajte.

Spati je treba v dobro prezračeni sobi na desnem boku ali na hrbtu, nikoli pa na levem boku.

Ne kadite na tešče in tudi ne takoj po jedi.

Če ste se hudo razburili ali razjezili, je dobro, da popijete kozarec oslajene (sladkane) vode.

Ne stopajte v vročo kopel, ampak v mlačno, vročo vodo pa prilivajte postopoma.

Po jedi počivajte pol ure z zaprtimi očmi in molčite.

Jagodov fizz

Za 1 osebo potrebujemo: 50 g jagod, 1/2 žličke sladkorja, 1 dcl mrzlega mleka, 1 dcl kislega vode, 2 žlici vaniljevega sladolea.

Jagode očistimo, razpolovimo, sladkamo in pustimo stati nekaj minut. Nato jih naložimo v visok, ohlajen kozarec, prelijemo jih z mrzlim mlekom in mrzlo kislavo vodo, na vrh pa damo še sladolead. Po želji okrasimo s kupčkom sladke stepene smetane.

Jagodov jogurt

Za 1 osebo potrebujemo: 200 g jagod, 1 žličko sladkorja, 1 žličko limoninega soka, 1/2 lončka jogurta, 1/2 dcl mleka.

Umite in razpolovljene jagode zmešamo z limoninim sokom in sladkorjem, nato pa jih zložimo v stekleno skodelico. Jogurt zmešamo s toliko mleka, da je gost tekoč. Prelijemo ga čez jagode, okrasimo z nekaj celimi jagodami in ponudimo močno ohlajeno.

Na dopustu se ne prejejmo

V pisanosti različnih načinov dopustovanja je pač težko govoriti o enotnem režimu prehrane; vsekakor pa naj obvelja, da odhajamo na dopust z željo, obnoviti med delom potrošeno psihično in fizično energijo, ter se vrniti domov okrepljeni in spočiti.

Jasno je seveda, da ne bomo prav nič bolj čili in sveži ob koncu dopusta, če se bomo nezmerno basali z jedačo in pijačo in se tolažili, saj je vendar dopust, bomo že spet doma pazili na linijo! Stara stvar je, da na dopustu pridobljene kilograme le težko odpravimo.

Še vedno mnogi (zlasti matere za otroke) napak sodijo, da se je treba med dopustom brezpogojno zrediti in se silijo k trem, štirim obilnim obrokom dnevno. Res je sicer, da postane po krajšem prilaganju na novo podnebje tek čedalje večji, vendar si je treba zapomniti, da ta tek ni resnična potreba organizma, tako kot na primer žeja.

Zapomnimo si: tisti, ki preživi dopust v popolnem mirovanju, počivanju, rabi znatno manj kalorij kot tisti, ki hodi na dolge sprehode, veliko plava ali planinari. Sadni sokovi ali pijače iz sadnih koncentratov nas najbolj odžejajo, ker vsebujejo sladkor in mineralne snovi, ne smemo pa pretiravati s pitjem navadne ali kisle vode, ker to hitro izzove vnovično žejo. Tudi ne pijmo ledenih pijač, če smo prerazgreti, sploh ne na dušek ali na prazen želodec, ker delujejo neposredno na želodčno steno.

Poletno hrano je treba skrbno izbirati, jo previdno pripravljati in hraniti, ker je zlasti v vročini odlično leglo raznih infekcij. Mnogi

so na dopustu zagovorniki mnenja, da ni pomembno kdaj jemo. Eni trde, da ni nevarno, kopati se takoj po jedi, drugi pa, da lahko plavaš še dve uri po zaužitju jedi. V resnici začne telo prebavljati hkrati z uživanjem hrane, je pa prebava odvisna od vrste hrane. Nobene posebne škode ne bo, če gremo v vodo kmalu po obroku, a voda ne sme biti premrzla in v njej ne smemo ostati predolgo. Skoraj bolj nevarni kot plavanje so naporni izleti v hribe po obilnem in težkem obroku. V takem primeru je boljše glavni obrok prestaviti za nekaj ur, pred turo pa se „zadovoljiti“ s hrano, ki vsebuje v glavnem ogljikove hidrate (marmelada, med, keksi, sokovi...).

Najmanj škode in največ koristi bo, če se bomo v prehrani prilagodili prehrabnim navadam pokrajine, kjer smo na dopustu — menda ni treba poudarjati, da so tako podnebje kot druge okoliščine prilagodile recepte tamkajšnjih prebivalcev v najboljše možno obliko.

Zlasti poleti velja, da se izogibamo že pripravljenim jedem: uživajmo le sveže pripravljeno hrano! Med dopustom znižajmo mastnost in težko hrano na minimum, odrecimo se sladkorju in dajmo prednost zelenjavi. Važno so tudi beljakovine iz sira, jajc in mleka. Zakaj toliko zelenjave? Zelenjava pomaga organizmu, da se iznebi „žlindre“, ki se je nabrala pozimi, poleg tega pa vsebuje soli, ki jih organizem izgublja pri znojenju. Idealna hrana za tople dni je tudi sadje: ima veliko vitaminov, malo ogljikovih hidratov in beljakovin in skoraj nobene maščobe.

Omejimo uživanje alkohola zaradi njegove visoke kalorične vrednosti!

Pozabljena (in zamolčevana) manjšina Slovenci v „radgonskem kotu“

V uvodni besedi za *Slovenische Jahrbücher* (Slovenski almanah) je nekdanji kancler Bruno Kreisky, glavni inženir pri graditvi demokratične zgradbe povojne, sodobne, nevtralne, gospodarsko in politično razvite avstrijske republike, ponovil besede Wernerja Kägija: „Pokaži mi, kako ravnaš z manjšinami v lastni državi, in povem ti, kakšen duh prežema tvojo državo.“

Ob 30-letnici podpisa avstrijske državne pogodbe — 15. maja 1955 na Dunaju — je tej pomenljivi priložnosti vredno prisluhniti in jo premisliti, predvsem kar zadeva avstrijske

državljane slovenske in hrvatske narodnosti na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem, slednje zlasti v tako imenovanem „radgonskem kotu“.

Kaj pravi 7. člen?

Najprej naj spomnimo, katera določila zajema tolikokrat omenjeni 7. člen avstrijske državne pogodbe.

1. Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem (pod črtal B. Ž.) uživajo iste pravice pod enakimi pogoji, kakor vsi drugi avstrijski državljani, vključno pravico do svojih lastnih organizacij, zbornic in tiska v svojem lastnem jeziku.

2. Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem imajo pravico do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvatskem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol; v tej zvezi bodo šolski načrti pregledani in bo ustanovljen oddelek šolske nadzorne oblasti za slovenske ali hrvatske šole.

3. V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradiščanske in Štajerske s slovenskim, hrvatskim ali mešanim prebivalstvom je slovenski ali hrvatski jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno k nemškemu. V takih okrajih bodo označbe in napisi topografskega značaja prav tako v slovensčini ali hrvaščini kakor v nemščini.

4. Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem so udeleženi v kulturnih, upravnih in sodnih ustanovah v teh pokrajinah pod enakimi pogoji kakor drugi avstrijski državljani.

5. Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvatskemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora prepovedati.

Tako torej določila 7. člena avstrijske državne pogodbe, ki očitno veljajo tudi za naše rojake na Štajerskem v tako imenovanem „radgonskem kotu“ z naselji Potrna, Žetinci, Dedonci, Slovenska gorica, Zenkovič, Stara in Nova vasica, Farovci in Pridova. Poznavalci omenjajo kot slovenske še nekatere kraje bolj na severu: Ženavlje, Grič, Modlinci, območje Lučan (Lautschach) in Sobota (Soboth).

Po nekaterih ocenah naj bi tod živelo kakih 1400, največ 2000 Slovencev, ki jih avstrijska politika in publicistika v glavnem zanikata, in dejstvo, da so Slovenci na Štajerskem prišli leta 1955 v avstrijsko državno pogodbo, pripisujejo pomoti. Gre skratka za pozabljeno (in zamolčevano) manjšino, ki doslej tudi z jugoslovanske strani ni dobila ustrezne podpore.

Zato ne preseneča, če v razmerah osamljenosti in občutkov ne-moči išče zavetje pri močnejših, torej v privržnosti avstrijstvu, kar je voda na mlin prevladajočih samovšečnih narodnopravne zakonodajne

mašinerije republike Avstrije nad prvinskimi občutji slovenske narodnostne skupnosti v „radgonskem kotu“. Čut slovenstva je po desetletjih nemotenega nemškega pritiska v precejšnji meri popustil in proces, imenovan asimilacija, je opravil svoje.

Kaj pravi statistika? Ne da bi zahajali predaleč v preteklost, je vredno — z nekaj rezerve — omeniti dovolj značilne statistične podatke, po katerih je leta 1880 živelo v Žetincih, Dedoncih, Zenkovičih in Gorici od skupnega števila 711 prebivalcev le 54 Nemcev. Celo v Potrni, kraju pri Radgoni — ki je takrat že čutila močne vplive ponemčevanja, je tega leta živelo 211 Sloven-

cev in le 39 Nemcev. Treba pa je dodati, da je stala Radgona skozi stoletja na narodnostni meji in so bile vasi v kotu med Muro in Kučnico popolnoma slovenske. Na prelomu stoletja se je najbolj ponemčevala Potrna, v ostalih štirih vaseh pa je avstrijska statistika leta 1910 našela dve tretjini prebivalstva s slovenskim in le eno tretjino z nemškim pogovornim jezikom.

Povsem drugačno sliko daje ljudsko štetje iz leta 1951, ko so avstrijske oblasti le v Dedoncih naštele 102 prebivalca s slovenskim in 14 z nemškim pogovornim jezikom, medtem ko je v ostalih krajih zgolj neznatno število slovensko govorečega prebivalstva. Tako so v Potrni naštele le 40 in v (avstrijski) Radgoni 27 Slovencev, v vseh krajih skupaj pa le 180 prebivalcev s slovenskim pogovornim jezikom. Žal ta statistika ne more biti prepričljiva, saj so ob štetju ugotavljali samo pogovorni jezik, ne pa tudi narodnosti. Zanimiv je tudi podatek iz leta 1945 iz uradne avstrijske statistike, po katerem naj bi takrat živelo v devetih slovenskih vaseh še okrog 2500 Slovencev, čeprav je v sami (avstrijski) Radgoni z blizu tritisoč prebivalci bilo nad 80 odstotkov rojenih Slovencev, o čemer pričajo tudi njihova imena.

Doma se pogovarjajo slovensko

„Tako so govorili in nas učili že naši predniki, pa tudi sami smo se navezali na ta jezik. Slovenci so živeli in se ohranili v teh krajih že stoletja in še bodo ostali.“ Take in podobne, resda najraje med štirimi očmi in pritajene izjave je slišati še danes, če nanese pot v „radgonski kot“. V Žetincih živi 81-letna Trojnikova mama, ki takole pripoveduje: „Mož mi je umrl pred 38 leti. Bil je prav tako Slovenec, kot smo vsi vaščani Žetincev. Mladina je res že nekoliko obrnjena, zdaj že bolj nemško govorijo, predvsem zaradi tega, ker se jih več šola, pa tudi preseljujejo se. Kljub temu pa še vedno vedo slovensko, tako se tudi doma pogovarjajo. Moji potomci vsi vedo slovensko. Kakke posebne možnosti za učenje slovenskega jezika nismo imeli, saj nisem slovenske šole obiskovala niti jaz niti moji otroci. Ko sem bila mlajša, je bil tu učitelj, ki je imel ure slovensčine, potem pa nič več. Tudi vnuki govorijo slovensko...“

Slovenski živelj v „radgonskem kotu“ potemtakem ni izumrl, čeprav je škoda, da iz teh krajev ne pride vsaj malo pobude za ustanovitev kulturnega društva, pevskega zbora ali kaj podobnega. Verjetno pa bi moral biti vsakršen poskus „oživitve“ slovenstva — kot sidiijo poznavalci — sila pretehtan in domišljen, kajti nevarnost nemškonalističnega udarca je zelo velika. Graje vredno pomanjkljivost so morda zagrešile tudi obmejne

občine, recimo Murska Sobota in Gornja Radgona. Priča dokaj tesnih vezi, pogostih sestankov in uvrženega medobčinskega sodelovanja prek Kučnice in Mure — posebno na področju društvene (kulturne v okviru obmejne simfonične orkestra, športno-rekreativne, gasilske in lvske) dejavnosti — bi lahko že prej na primeren način načele problem Slovencev v „radgonskem kotu“.

Smemo trditi, da je možnosti veliko, zglede pa najdemo v gospodarskem in političnem sodelovanju naše republike z avstrijsko Koroško, delno z Gradiščansko in nekaj malega s Štajersko. Pri slednjem imamo v mislih obrat Radenske v Žetincih, meddržavne dogovore glede izkoriščanja reke Mure v energetske namene z gradnjo hidroelektrarn in turistično-gostinsko sodelovanje ter nenazadnje možnosti, ki jih v tem pogledu ponuja vsakoletni mednarodni kmetijsko-živilski sejem v Gornji Radgoni. Tudi pogostih stikov naših in avstrijskih dvlastnikov ter tradicionalnega mednarodnega kulturno-zgodovinskega simpozija petih dežel (Slovenije, Hrvaške, avstrijske Štajerske, Gradiščanske in madžarske Železne županije) — letos bo na vrsti že šestnajsti — ne smemo pozabiti.

Ko sta pred dobrimi 15 leti predsednika Tito in Jonas odprla most prijateljstva med našo in avstrijsko Radgono, se je zdelo, da bo republika Avstrija tudi do Slovencev v „radgonskem kotu“ začela izpolnjevati tisto, kar sicer terja od Italije za svoje rojake na Južnem Tirolskem. Kaj takega se ni zgodilo, zato nam mora biti uvodna misel — Pokaži mi, kako ravnaš z manjšinami v lastni državi, in povem ti, kakšen duh prežema tvojo državo — v dovolj tehtno opozorilo in sporočilo: dogovorimo se, napravimo kaj tudi za naše rojake v „radgonskem kotu“!

Branko Žunec (Delo)

RADIO — TELEVIZIJA — RADIO — TELEVIZIJA — RADIO

LJUBLJANA

PETEK, 21. 6.: 17.50 Poročila — 17.55 Naš prijatelj Tito, otroška serija — 18.10 Grizli Adams, ameriška nanizanka — 18.40 Na poti v inovacijsko družbo: Kaj ovira razmah inovacijskega gibanja — 20.05 Človekovi možgani: Videnje, angleška dok. serija — 20.55 Ne prezrite — 21.10 Gangsterska kronika, ameriška nadaljevanka — 22.45 Dnevnik — 22.55 Žepar, ameriški film.

SOBOTA, 22. 6.: 8.00 Poročila — 8.05 Slovenske ljudske pravljice: Goslač — 8.25 Pojoče ure — 8.40 Naš prijatelj Tito, nadaljevanka — 8.55 Miti in legende: Antični miti: Orfej, nanizanka — 9.10 Nihče kakor jaz, nanizanka — 9.40 Simon in Sara, nizozemski film — 10.10 Republiška revija MPZ Zagorje 84, 8. oddaja — 10.40 Poročila — 16.10 Poročila — 16.15 Človekovi možgani: Gibanje, ponovitev 4. dela angleške serije — 17.05 Retrospektiva filmov Francea Stiglica: Povest o dobrih ljudeh, slovenski film — 18.40 Boj za obstanek: Tiger, ki živi med koreninami trav, angleška poljudnoznanstvena serija — 20.00 Zgodba o Charleyu Floyd, ameriški film — 21.15 Zrcalo tedna — 21.40 Videogodba — 22.45 Poročila.

NEDELJA, 23. 6.: 8.50 Poročila — 8.55 Živ žav: Risanke, Tom Sawyer — 9.55 Grizli Adams, ameriška nadaljevanka — 10.20 Festival otroka — Šibenik 85, posnetek otvaritve — 11.30 Lampijon in lepa Marija, brazilski nadaljevanka — 12.10 Čez tri gore: Oktet DPD Svoboda F. Prešeren, Zirovnica-Breznica — 12.35 625, oddaja za stik z gledalci — 13.00 Pevski tabor šentvid pri Stični, prenos — 14.00 Poročila — 14.15 Kam gredo divje svinje, nadaljevanka — 15.15 Deževje prihaja, ameriški film — 16.50 Poročila — 16.55 Sombor: Rokomet (2) za lovoriko Jugoslavije: finale, prenos — 18.25 Zabavnoglasbena oddaja — 20.00 Somrak, nadaljevanka — 21.00 Beseda da besedo — pogovor z A. Stipančičem — 21.35 Športni pregled — 22.10 Poročila.

PONEDELJEK, 24. 6.: 17.50 Poročila — 17.45 Poletovček, nanizanka — 18.25 Čira čara — 18.45 Rock oko, glasba za mlade — 20.05 Lyttonova kronika, angleška nanizanka — 21.05 Spoznano neznano, oddaja o znanosti — 21.45 Balade, glasbena oddaja českoslovaške TV — 22.20 Dnevnik.

TOREK, 25. 6.: 17.55 Poročila — 18.00 Gruškatka in sin Orliž, lutkovna oddaja — 18.20 Miti in legende — Antični miti: Ojdip, nanizanka — 18.40 O kresi se dan obesi, dokumentarni film — 20.00 Vse dneve v krošnjah drev, francoska drama — 21.45 Sonja, dokumentarno-igrani TV film — 22.20 Dnevnik.

SREDA, 26. 6.: 17.45 Poročila — 17.50 Roža Škratka in sin Orliž, lutkovna oddaja — 18.05 L. Suhodolčan: Figole fagole, predstava SLG Celje — 18.40 Železi ste — opogledje, poučnozabavna oddaja — 20.05 Mednarodna obzorja — 20.55 Made in Britain, angleški TV film — 22.15 Dnevnik.

ČETRTEK, 27. 6.: 17.45 Poročila — 17.50 40 zelenih slonov — Sloni se vrnejo, nadaljevanka — 18.05 Ovčarska pesem — makedonska narodna — 18.15 Kako nastane violina (Demšarjeve gosli) — 18.40 Mosaik kratkega filma: Najlepša jama na svetu, poljski film — Jahte Valef, angleški film — 20.05 Tednik — 21.10 Franz Liszt, zadnji del madžarske nadaljevanke — 22.10 Dnevnik.

AVSTRIJA 1

PETEK, 21. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Ljubljana čarovnica — 12.00 Prednost — 13.00 Poročila — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini čas v sliki — 17.05 Ostržek — 17.30 Anna, Ciro & Co — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.20 Šport — 21.30 Glasbena poletna noč.

SOBOTA, 22. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Italijanska oddaja — 9.30 Ruščina — 10.05 Na pomoč, doktor pride — 12.10 Nočni studio — 13.15 Poročila — 14.30 Očarljiva Arabella — 15.55 Jakob in Elizabeta — 16.00 Pika Nogavička — 16.30 Viki — 16.55 Mini čas v sliki — 17.05 Gradbišče — 17.30 Fraggles — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Blazno smeli možje v njihovih letečih zabojih — 22.20 Šport — 23.00 Linška (Linzer) glasbena noč — 1.00 Poročila.

NEDELJA, 23. 6.: 11.00 Ali naša gruda umira? — 13.00 Računalniška družina — 15.00 Nič počinca za ljubega boga — 16.30 Listamo v slikanici — 16.50 „Lupo“ se gre vojskovati — 17.15 Živalski vrli sveta — svet živalskih vrstov — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Govori dr. Wolfgang Schwarz — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Primer za ljudskega odveta — 20.15 Kraj dejanja — 21.40 Poročila — 21.45 Sedem dni športa — 22.05 Vas ob meji — 0.00 Poročila.

PONEDELJEK, 24. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Šolska TV — 10.30 Očarljiva Arabella — 11.00 Tom & Jerry — 12.00 Pot v civilizacijo — 13.00 Poročila — 14.45 Lou Grant — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Risanke — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini čas v sliki — 17.05 Viki — 17.30 George — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.45 Magnum — 22.30 Mossad — izraelska tajna služba — 23.15 Poročila.

TOREK, 25. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Italijanska oddaja — 10.00 Šolska TV — 10.30 Avstrija II — 12.00 Ponedeljski šport — 13.30 Poročila — 14.45 Lou Grant — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Anan siamski kralj — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini čas v sliki — 17.05 Nils Holgersson — 17.30 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Poročila in ozadja — 21.15 Bogastvo in revščina — 22.00 Zrcalne slike — 22.45 Poročila.

SREDA, 26. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.30 Francoščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Nič počinca za ljubega boga — 12.00 Takrat — 12.05 Poročila in ozadja — 13.00 Poročila — 14.45 Lou Grant — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Pustolovščina na malajskih otokih — 16.30 Strašilo v vodnjaku — 16.55 Mini čas v sliki — 17.05 Ostržek — 17.30 Mala pustolovščina — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije z novostmi iz Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Jaz in Katarina — 21.55 Vas ob meji — 23.25 Poročila.

ČETRTEK, 27. 6.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Jaz in Katarina — 12.10 Tom & Jerry — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Poročila — 14.45 Lou Grant — 15.30 Počitniški koledar — 16.05 Mupet-šov — 16.30 Za predšolske otroke — 16.55 Mini čas v sliki — 17.05 Nils Holgersson — 17.30 Perinne — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Slike iz Avstrije — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija danes — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dalji dali — 21.50 Odkritje — 22.45 Ingeborg-Bachmannova nagrada 1985 — 23.45 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 21. 6.: 16.25 Monaco Franze — 17.15 Črni izgledi za belo štakorja — 18.00 Pantomim — 20.15 Dežela gora — 22.05 Jesse James — mož brez zakona — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 22. 6.: 15.30 Konfrontacije in srečanja — 18.25 Nogomet — 19.55 Nova v znanosti — 20.15 Julij Cezar — 22.55 Drzen alibi.

NEDELJA, 23. 6.: 9.00 Ludwig van Beethoven — 11.00 Svetopisemski kviz — 17.15 Pop-suvereniji — 19.00 Formel I grand prix v ZDA — 21.15 Dunajski klepet — 22.25 Solid Gold.

PONEDELJEK, 24. 6.: 17.15 Svet v letu 2000 — 18.30 Hiša na Eatonovem trgu — 20.15 Hotel — 21.00 Novo v kinu — 21.08 Kuharski mojstri — 21.45 Šiling — 22.05 Lahek plen — 23.35 Zgodbe o strahovih — 0.05 Poročila.

TOREK, 25. 6.: 17.00 Šolska TV — 17.30 Orientacija — 18.00 Očarljiva Jeannie — 18.30 Hiša na Eatonovem trgu — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.45 Klub 2 in poročila.

SREDA, 26. 6.: 16.15 Iz parlamenta — 18.00 Policijska inspekcija 1 — 18.30 Hiša na Eatonovem trgu — 20.15 Onkraj jutranje zarje — 22.30 Umetnosti — 0.00 Poročila.

ČETRTEK, 27. 6.: 15.55 Iz parlamenta 17.10 Zgodovina pomorstva — 18.00 S pivom kuhano — 20.15 Avstrijci v ZDA.

SLOVENSKE ODDAJE AVSTRIJSKEGA RADIA vsak dan od 18.10 do 19.00

Pe 21. 6.: 100-letnica rojstva dr. Milana Vidmarja (I. Virnik).

So 22. 6.: Duhovni nagovor (kpl. Bomogir Rakuša iz Spittala). Voščila (M. Hartmann).

Ne 23. 6.: Uspešnica meseca — sklepna prireditve in žrebanje.

Po 24. 6.: Oddaja v živo iz Ledinc: Mladi, melodija in pesem.

To 25. 6.: Za starejše letnike (M. Inzko). Cerkev in svet (J. Merkač).

Sr 26. 6.: Literarno-glasbena oddaja. Večerna oddaja 21.00—22.00 ORF-Theater: Glasbena šola na Koroškem — letni koncert (posnetek prireditve 7. 6. 1985).

Če 27. 6.: Rož-Podjuna-Zila (Radijski sodelavci poročajo).

Pe 28. 6.: Domača imena na Radišah (2. oddaja — dr. A. Feinig).

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.
Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Rupprecht-Strasse 19/IV, tel. (0 42 22) 54 0 42, telex 42 20 86 sndk a
Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. (0 42 22) 32 5 50.
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Matura - zaključek gimnazijske poti

Lelos je bilo vreme maturantom in komisiji pod predsedstvom strok. nadz. dvornega svetnika dr. Valentina Inzka naklonjeno. V dneh med 10. in 14. junijem, ko so bili ustni maturitetni izpiti, je bilo prijetno hladno.

Od 54 osmošolcev (29 v 8.A in 25 v 8. B) jih je srečno prispelo 53 do pismene mature (med 6. in 10. majem 1985) in 52 maturantov in maturantk do ustnih zaključnih izpitov. Od 52 kandidatov je doseglo pozitivno maturitetno spričevalo 49 fantov in deklet. Med njimi je vrsta odličnih in dobrih uspehov.

Z odličnim uspehom so v 8. A razredu (razrednik prof. dr. Anton Feinig) končali: Magdalena Mikl, Jožef Picej, Janja Kert, Talija Lan-

egger, Franc Ogris, Karel Verdel in Klavdija Rudolf. Dober uspeh so dosegli: Vladimir Kaiser, Jožef Kušej in Joachim Lesjak.

V 8. B razredu (razrednik prof. Jože Wakounig) bera odličnjakov ni bila tako bogata: z odliko je edino končala Andreja Močilnik. Dober uspeh so dosegli Lucija Feinig, Rudi Urban, Sonja Wutte, Peter Wuzella in Sabine Zwitter.

Nekaj maturantov bo moralo bodisi jeseni bodisi v 2. stranskem terminu ponovno nastopiti k maturi.

Po končanih izpitiha sta v petek, 14. 6. 1985, obe osrednji organizaciji NSKS in ZSO povabili maturante na sprejem, zvečer istega dne pa je bila skupna valeta v Modestovem domu.

Otvoritev razstave

MODERNA GRAFIKA IZ BOSNE IN HERCEGOVINE

v torek 25. 6. 1985 ob 19. uri v Mالدinskiem domu SŠD, Celovec, Mikschalle 4. Razstava bo odprta do 5. julija.

Vabita:

Slovenska prosvetna zveza in Kršćanska kulturna zveza.

Zveza slovenskih zadrug razpisuje mesto

VODJE SKLADIŠČA

za svoje centralno skladišče v Celovcu za takojšnji vstop. Prijave z življenjepisom na Zvezo slovenskih zadrug Paulitschgasse 5-7 9020 Celovec, tel. 51 23 650

Nova pot za planince na Koroško Babo

Kranjski planinci so nadelali novo planinsko pot na Veliko Koroško Babo, 2127 metrov visoko goro na avstrijsko-jugoslovanski meji v Kamniških Alpah. Doslej je bila ta gora, ki se odlikuje po izredni razglednosti, dostopna za planince z južne strani preko Jezerskega sedla, s severne pa čez Jenkovo planino.

Nova pot ima začetek blizu Kranjske koče na Ledinah nad Jezerskim, od koder se po krajšem spustu v bližnjo grapo vzpne po strmih stenah Ledinskega vrha in Koroške Babe do sedla, kjer se priključi stari poti z Jezerskega sedla. Na strmih in nevarnih odsekih je zavarovana s klini in jeklenimi vrvmi, tako da je povsem varna za izkušene planince. Z Ledin je mogoče po njej priti na vrh v pol-druhi uri, tako da je ta pot tudi najkrajša.

Nova pot bo dobrodošla tudi planincem, ki se hočejo na Koroško Babo povzpeti z avstrijske strani. Iz Belške Koče gredo najprej po stari poti preko Savinjskega sedla do Jezerskega sedla, tam pa zavijejo proti Kranjski koči na Ledinah, do katere imajo slabe pol ure. Na izhodiščno točko se potem lahko vrnejo po stari poti čez Jezersko in Savinjsko sedlo ali pa preko Male Babe in Jenkove planine.

Nove poti bodo še posebno veseli tisti planinci, ki imajo radi bolj drzno speljane, a dobro zavarovane pri-

stope na visoke gore. Zanimivo je, da je bila Velika Koroška Baba zaradi odmaknjene lege razmeroma pozno osvojena. Trojica prvopristopnikov, od tega dve ženski, je bila na vrhu že leta 1896. Sicer pa so z gore, ki je značilna po tem, da ima dva vrhova, med seboj oddaljena le nekaj 50 metrov, veličastni pogled na osrednje Grintovce, predvsem na skalne in prepadne severne stene, na melišča pod njimi in na zeleno življenjsko mejo rastja.

L.S.

IŠČEMO SODELAVCA

s srednješolsko ter elektrotehnično izobrazbo. Znanje slovenščine obvezno. Žaželeno znanje angleščine in komercialna sposobnost. Vstop je možen takoj.

Interesenti naj se javijo pri Fa. INTRADE, 9020 Celovec, Paradeisergasse 9, tel. 04222-570880

Vrtec v Škofičah

Pri otvoritvi otroškega vrta v Škofičah je marsikdo ugotovil, da leži vrtec zelo ugodno za otroke, saj neposredna okolica še ni zgrajena, tako da imajo otroci pred vrtem travnike in polja. Neposredno okolico vrta ki je na novo posejana s travo in ograjena z živim plotom pa ni — kot smo pomagali poročali v zadnji številki — uredilo podjetje Arboretum iz Volčjega potoka, temveč delovni kolektiv "SE-MESADIKA" iz Mengeša, ki je dalo na razpolago semena in sadike ter skrbno uredilo okolico vrta.

Hodiše - Radovljica

Svoj drugi nastop je imel mešani pevski zbor SPD Zvezda iz Hodiša. Skupaj s komornim moškim zborom "Anton Tomaž Linhart" je oblikoval minuli petek v Radovljici pevski koncert. Do skupnega nastopa je prišlo na pobudo Bete Demšar, ki vodi oba zbora. Skupni nastop in družabnost sta zblížala člane obeh zborov. Že kmalu bo prišlo do ponovnega snidenja, ko bo zbor "Anton Tomaž Linhart" 14. avgusta na veselici ob Hodiškem jezeru vrnil obisk.

Darovi za Nikaragvo

Komite za solidarnost z Nikaragvo se zahvaljuje omenjenim osebam za podporo in hkrati prosi za nadaljnje darove: Zveza-Bank, BLZ 39100 konto 33688, Paulitschg. 5-7, 9020 Celovec.

Člani SPD Šentjanž 1000.; učiteljica Jožica Weil, Piberk, 500.; člani Kluba slov. študentk in študentov, Dunaj, 2000.; ravna-

telj Franc Kukovica, Zlata vas, 400.; Janek Ferik, Podgrad, 100.; N.N., železna kopla, 1000.; inž. O. Perkup, 100.; H. Omar, Dunaj, 200.; dr. Anton Jelen, Dunaj, 300.; dr. Helga Mračnikar, Celovec, 250.; dr. Ana Petek, Velikovec, 300.; N.N., šentjakob v Rožu, 500.; N.N., šentjakob v Rožu, 300.; J. M., Velikovec, 200.; Sonja Schlappner, Dunaj, 1000.; Franc Kapus, Dunaj, 500.; Hubert M'ika, Celovec, 100.; Emil Schellander, Bilčovs, 500.

- ŠPORTNI VESTNIK - ŠPORTNI VESTNIK -

SAK zanesljivo in prepričljivo dosegel cilj!

Minuli konec tedna se je iztekla prvenstvena nogometna sezona 1984-85 v vzhodni podligi in v preostalih razredih. V vzhodni podligi so zastopali "slovenske barve" trije klubi: SAK Celovec, DSG Sele in ASKÖ Šmihel. Uvrstitve so bile dobre in tudi slabe.

SAK na primer je z rekordno prednostjo osvojil naslov prvaka in bo v naslednjem letu tekmoval v koroški ligi! Za veliko preseneče-

ASV : SAK 3:4 (1:1)

Gole za SAK: Jagodič, Polanšek (2) in Jovičević.

Za prvenstveni finale sta se še enkrat spopadla najboljša dva podligaša, v tem primeru celovška kluba ASV in SAK. Že pred tekmo je bilo vse jasno. SAK je bil prvak in ASV zagotovo drugi. Torej prestižna zadeva in nič več. Jeseni so sakovci na "svojem" igrišču proti istemu nasprotniku doživeli debakel (0:3), zato so napovedali revanšo. Tekma je bila nastavljena na petek ob pol sedmih z izjemnim dovoljenjem Koroške

NAJBOLJŠI STRELCI

14 golov: Stückler (Volšperk)
13 golov: Kummer (ASV)
12 golov: Messner (Liebenfels)
11 golov: Travnik (Sele)
10 golov: Roscher (Dobrla vas), Weber (St Leonhard), Preiml (Šentandraž), Vavče (Šmihel)
9 golov: Velik, Polanšek (oba SAK), Hobel (Sele), Jelenko (Velikovec), Loibnegger (Volšperk), Rassi (KAC) Wagner (Šentandraž)
8 golov: Raczynski (SAK), Knabl (ASV), Bernhard (Weitensfeld), Marin (Dobrla vas)
7 golov: Jovičević (SAK), Schweiger (Borovlje)
6 golov: Rajec (SAK), Kristof (Šmihel), Plennich, D. Riegler, F. Riegler, Hacker (vsi St. Leonhard), Modre (Velikovec), Pogantsch (Borovlje), Unterkircher (Šentandraž)
5 golov: Gregorič (SAK).

Kvalifikacija proti SK Weissenstein-u?

ŠMIHEL : KAC 1:3 (0:1)

Edini gol za Šmihel: legionar Vavče.

Potem, koso šmihelčani pred tednom dni izgubili slovenski derbi proti SAK-u z 0:1, so podlegli tudi proti KAC-u z 1:3. V zadnjih dveh kolih (in to odločilnih!) nobene točke za ASKÖ Šmihel, ki je potemtakem zaključil prvenstvo 1984/1985 na nevhvaležnem dvanajstem mestu. Nevhvaležnem zato, ker se čisto lahko zgodi, da bodo šmihelčani morali odigrati odločilno tekmo za obstoj v podligi! Dvanajstouvrščena kluba obeh podlig, to sta ASKÖ Šmihel in SK Weissenstein, bosta odigrala kvalifikacijo tedaj, če se prvak koroške lige VSV Beljak, katerega trener je Slovenec Alfons Horvatič, po kvalifikacijskem turnirju ne bo povzpel v drugo divizijo. Šmihelskim nogometašem torej ne preostane ničesar drugega kot da držijo "palce" za Beljačane, ki jih z zmago "odrešijo" usodnega spopada! Krivi pa so Kristof, Blažej, Šuler in drugi sami, kajti čeprav so bili ogroženi, se niso potrudili, niso bili dovolj resni in ambiciozni. Lahkomi-selnost se je bržkone maščevala. Tekma proti KAC-u je bila simptomatična za domačine, ki so se z vso silo in na slepo vrgli v napad. Nasprotnik je samo čakal in iz protinapadov z lahkoto kaznoval nezrelo ravnanje šmihelčanov. Poraz ustreza poteku igre, KAC je zmagal s 3:1 in tako postal še četrti (!) na lestvici — čeprav je bil pred tekmo še sam blizu izpada!

nje je poskrbela selska ekipa, katero že dalj časa zelo uspešno trenira Jože FERA. DSG je kot novinec zasedel odlično, da ne rečemo senzacionalno tretje mesto! Na žalost se je tretjemu slovenskemu predstavniku, ASKÖ Šmihelu, prvenstveni finiš povsem ponesrečil, kajti končna slaba uvrstitev (12. mesto) še lahko pomeni kvalifikacijo! Kdaj? Če se prvak koroške lige — Beljak (VSV) — ne bo kvalifi-

ciral za drugo divizijo, potem bo ASKÖ Šmihel moral odigrati kvalifikacijsko tekmo proti SK Weissensteinu (zahodna podliga). Zmagovalec ostane v podligi, poraženec izpade!

Se enkrat: PRVAK VZHODNE

PODLIGE: SAK Celovec

IZPADETA: Žrelec in Liebenfels

MOŽNA KVALIFIKACIJA: ASKÖ Šmihel

3:1, po točnem "centru" Mihija Kreutzla. Na vsem lepem je SAK pustil in ASV se ni pustil dolgo vabiti. Najprej je po hudi obrambni napaki prvaka zmanjšal rezultat na 2:3 in šest minut pred koncem celo izenačil — 3:3! Gledalci so že menili, da se bo bitka končala neodločeno, dokler legionar Mladen Jovičević s super-golom le ni odločil dneva v korist svojega moštva, v zadnji minuti! 4:3 in uspešna revanša. S to zmago je SAK postal s DESETIMI (!) točkami prednosti prvak. Enkratno! Bravo!

VVZHODNA PODLIGA 1984-1985

1. in prvak SAK Celovec	26	17	5	4	48:20	39
2. Annabichler SV	26	11	7	8	33:29	29
3. DSG Sele	26	12	4	10	37:33	28
4. KAC	26	11	5	10	34:36	27
5. SV Bad St. Leonhard	26	11	4	11	43:38	26
6. ATSV Volšperk	26	9	8	9	39:35	26
7. ATUS Borovlje	26	8	10	8	35:33	26
8. SV Weitensfeld	26	8	10	8	29:31	26
9. Raika Dobrla vas	26	7	11	8	34:31	25
10. VST Velikovec	26	9	7	10	38:41	25
11. SK Šentandraž	26	10	4	12	38:46	24
12. ASKÖ Šmihel	26	10	3	13	32:39	23
13. GSC Liebenfels	26	8	7	11	29:41	23
14. SC Žrelec	26	6	5	15	21:37	17

Novinec na tretjem mestu!

ST. LEONHARD : DSG SELE 1:2 (1:1)

Gole za Selane: Golec in Hobel.

Kot prvak prvega D razreda 1983/1984 je moštvo DSG Sele vstopilo v vzhodno podligo — prvič v klubski zgodovini! Selani se niso bistveno ojačili in vendar so presegli vsa pričakovanja. Že po jenskem delu tekmovalja so se uvrstili na odlično četrto mesto, katero obdržati je bil nadaljnji cilj. Toda sneg je na stadionu pod Košuto "gnezdil" tako dolgo, da so sledile odpovedi. Selski klub je zaostal za nekaj tekem, redko so trenirali in igrali. Prav tu je razlog izredno ponesrečenega in slabega starta v vigradni sezoni. Selski klub je zdrknul na dno lestvice in na vsem lepem so se celo pojavile resne težave glede obstoja v podligi! Na, na srečo so se Fera & Co v najbolj kritičnem trenutku le "ujeli". Preobrat je prišel z zmago nad Volšperkom in Šentandražem. Sledil je uspeh za uspehom in z nepričakovanim sobotnim slavljem v St. Leonhardu so se Selani plasirali na senzacionalno in nikdar pričakovano tretje mesto! Bilanca enoletnega bivanja v podligi je več kot pozitivna, istočasno pa je selski klub nedvomno poskrbel za okrepitev in poživitev v koroški podligi. Čudovito!

Tretje mesto za SŠZ v interligi!

Na nadaljevanju VII. žahovske interlige prijateljstva preteklo nedeljo v stari Gorici (Gorizia) je uspelo šahistom Slovenske športne zveze, da so obdržali tretje mesto, katero so si priborili že pred tremi tedni v prvih petih kolih.

V nedeljo so torej bili na sporedu ostala štiri kola in takoj po prvem spopadu s Piranom (6:0) so šahisti SŠZ prevzeli vodstvo na lestvici. Nato so sledili trije neodločeni izidi, med drugim proti tedaj še zadnji Gorici (3:3) in poznejšemu zmagovalcu Novi Gorici (3:3). V zadnjem kolu proti Idriji (3:3) pa so na žalost bile nemarno pripravljene možnosti za zmago in tako so se morali šahisti SŠZ zadovoljiti s tretjim mestom, samo pol točke za drugouvrščenim "Poletom" iz Trsta.

Lelošnje tretje mesto na turnirju interlige je največji uspeh SŠZ na teh tekmovanjih — do zdaj je bila najboljša uvrstitev sedmo mesto!

Končna uvrstitev na lestvici:

1. Nova Gorica	34,5	6. Idrija	24,5
2. Pale Trst	32,5	7. Piran	24
3. SŠZ Celovec	32	8. Gorizia	21
4. Tolmin	31	9. Sežana	20
5. Bektanjan	30,5	10. Izola	19

Posamični rezultati šahistov SŠZ:

Norbert Perko 9 točk iz devetih partij na drugi deski; Jurij Deisinger 7 točk iz devetih partij na prvi deski; Arnold Hattenberger 4 točke iz štirih partij na

tretji deski; Gorazd Živkovič 3,5 točke (5 partij, 4. deska); Alojz Gallob 3,5 točke (9 partij, 3. in 5. deska); Karl Prezelj 2,5 točke (4 partije, 4. deska); Franci Rulitz 1,5 točke (7 partij, 5. in 6. deska); Ivko Fern 1 točka (6 partij, 6. rulitz)

9. srečanje slovenskih športnikov

V soboto in nedeljo (22. in 23. junija) bo v Tolminu v Sloveniji 9. srečanje slovenskih športnikov iz Furlanije-Julijske krajine, Železne županije (Madžarsko), Koroške in Slovenije. Športniki bodo nastopili v namiznem tenisu, šahu in nogometu, za vse tri discipline je Slovenska športna zveza imenovala ekipe, ki jih vodijo Mirko Oražar, Ivan Lukan in Anton Malle ter Jože Fera.

Odhod je v soboto, 22. 6. 1985 ob 7.45 uri izpred Mladinskega doma SŠD (Mikschalle 4, Celovec).

PANTOMIMA PRI JOKLNU

Danes in jutri (21. in 22. junija) bo v gostilni pri Joklnu predvajal svojo umetnost z gibi in mimiko Andrej Valdes iz Ljubljane.

Prireditvi se začneta ob 20.30 uri tema večera "Gib in tišina".

inex adria airway

Letalske ponudbe „Poletje 85“

I Z LJUBLJANE V:

- BEOGRAD — v delavnikih
- DUBROVNIK — v petkih, sobotah in nedeljah
- PULO — v ponedeljkih, sobotah in nedeljah
- SARAJEVO — v delavnikih
- SKOPJE — v delavnikih
- SPLIT — v sredo, petkih in sobotah
- TITOGRAĐ — v torkih in četrkih
- TIVAT — v četrkih

I Z PORTOROŽA V:

- BEOGRAD — vsak četrtek
- TIVAT — vsak četrtek

Vsak četrtek:
LJUBLJANA—
BEOGRAD—
LARNACA
(Ciper)

Informacije in prodaja vozovnic

Celovec: potovalni urad CARTRANS, Pavličeva 7, tel. 04222/51 26 80
potovalni urad SPRINGER
Gradec: Štajerski potovalni urad (Steirisches Reisebüro) in pri vseh turističnih agencijah v Jugoslaviji
Zastopstva: Beograd, Sarajevo, Skopje, Titograd, Zagreb

inex adria airways